Бүхы оронуудай пролетаринар, нэгэдэгты!

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

Газетэмнай 1921 оной декабриин 21-һээ гарана | № 125 (14145) | 1973 оной майн 30, среда | Сэн 2 мүнгэн

1923 оной майн 30-да Бу- рядай Автономито Совет оциалис Республика бии бол- охо тухай Бүхэроссин Цен- ральна Гүйсэдхэхэ Комите- эй Президиумэй тогтоол аталан абтаһан.

ҮГЖЭН ҺАЛБАРҺАН БУРЯАД ОРОН

урядай Автономито Совет Социа- Республика байгуулха тухай Бүхэ- ин Центральна Гүйсэдхэхэ Комите- Президиумэй тогтоолоһ баталан аб- сагһаа хойшо мүнөөдэр тэбхэр 50 болобо. Иигэжэ буряад арад түүхэ- үрүүшынхиеэ бэеэ даанхай, бүрин эй өөрын гүрэн түрэтэй болоһон . Энэ хадаа агуу ехэ Ленинэй үүс- эр, тэрэнэй заабаряар бэелүүлэгдэ- түүхэтэ хэрэг болоно. Энэ хадаа унис партиин ленинскэ сэсэн мэр- олитикын бодото бэелэл гээшэ. имир Ильич Ленинэй үүсхэлээр. эй үршөөлөөр өөрын гүрэн түрэ- автономито болоһоноороо буряад омогорхохо ёһоороо омогорхоно. дүү бүхы бусад совет арадуудайн эбтэй этэй, таһаршагүй хани ха- барисаатай, бата бэхи харилсаа ботой бүлэ соо адли тэгшэ эрхэтэй үүн боложо оролсоод, буряад арад туйлай ехэ омог баяртайгаар ком- изм байгуулалсажа байна ха юм.

923 он. Агуу ехэ Октябриин илаһаар н жэл үлүүтэйхэн сагай үнгэрөөд ан үе. Манай эндэ граждан дайн һая- лэ дүүрээд байгаа. Гадаадынишье эг түримхэйшүүлэй, тэрэшэлэн Со- засагта дурагүй дотоодыншье этэгэ- эй ушаруулһан хохидол, арадай ажа- һандарал гэхэ мэтэ бэрхэшээлтэ, эр хүндэ, саг байгаа бшуу. Тэрэ е мартахаар бэшэ. Зүгөөр хэршье э хүшэр, гасалантай, бэрхэшээлтэй а һаань, Коммунис партиин гадаа- ба дотоодын ленинскэ политикын ор бэелүүлэгдэһэнэй ашаар, совет ай эрэлхэг зориг, ажалай баатар- а гаргаһанай ашаар бэрхэшээлнүүд эн дабагдажа, арадаймнай ажахын бүхы һалбаринууд социалис ёһоор хүгжэлтын замда гараһан байна. Манай республикын хүгжэлтэ энээнэй эли бодо гэршэнь болоно.

50 жэлэй турша соо Коммунис партиин хүтэлбэреэр, аха дүү совет арадуудай ашата туһаламжаар республикымнай ажалшад арадайнгаа ажахын али бүхы һалбаринуудые хүгжөөлгэдэ тон ехэ амжалтануудые туйлаа. 1923 онтой алишье талаараа жэшэхээр бэшэ болонхой. Тиихэдэ манайда промышленность огто хүгжөөгүй, ехэ тулюур, гээгдэнги байдалда байһан. БурАССР-эй байгуулагдаһан жэлдэ мнил 16 бишыхан предприятн хүдэлөө боложо байһан нэрэтэй. Зэр зэбсэгыньшье ахир. Бүтээн гаргаһан продукциньшье ехэ бэшэ. Хүдэлмэрипшэдшье үсөөн бэлэй. Ниитын бүхы продуктын хэмжээн соо промышленна үйлэдбэриин продукциин хубинь мнил 12 процент шахуу болодог байгаа бшуу. 1923 ондо промышленностьда оройдоо 850 хүн хүдэлдэг байгаа һаа, 1973 ондо 84.220 хүдэлмэрншэд ажаллана. Арадай ажахын бүхы үйлэдбэрндэ промышленна продукциин хэмжээн 80 процент хүрэтэрөө ургаа.

Республикымнай промышленность 1923 онройхитой сасуулашагүй үргэнөөр, ехээр, түргэнөөр хүгжөө. Бүхы Советскэ Союз соогоо суутай томо томо заводууд, комбинадууд, фабриканууд манайда бии болонхой. Ленинэй ордента локомотив-вагон заһабарнлгын завод ба мяха-консервын комбинат, Ажалай Улаан Тугай ордента авиационно завод, Хүндэлэлэй Тэмдэг ордента «Электромашина» завод, Коммунис ажалай предприяти болоһон Улаан-Үдын нарин сэмбын фабрика, «Теплоприбор» болон судна бүтээлгын заводууд, хүүргэнүүдэй хабсаргамал металл зүйлнүүдые бүтээдэг завод гэхэ мэтээр тоолохо болоо һаа, тон олон гайхамшагта предприятинууд урган бодоһон байха юм. Промышленностиин бүтээн гаргадаг продукци тад ондоо болоо, хубилаа, илангаяа шанарайнгаа талаар эрнд һайжараа. Зохндхоноор бүтээгдэһэн самолёдууд, электрическэ машинанууд, юумэ үргэхэ томо томо кранууд, гол мүрэн дээгүүр тамардаг суднанууд, элдэб янзын орёо оньһон прнборнууд, тракторна тэргэнүүд, хубсаһа угаадаг машина, нооһон бүд, зүһэн бүриин амһарта болоод захагүй олон продукци һайн шанартайгаар бүтээн гаргагдадаг болоо ха юм. Гайхалтай һайн талань юуб гэхэдэ, республикын промышленностиин бүтээн гаргаһан продукци союзна республиканuудта, оронойнгоо олохон область болон хизаарнуудта эльгээгдэхэһээ гадна, дэлхэйн 40 гаран оронуудта эльгээгдэнэ бшуу. Буряад оронойнмнай ажалшад энээгээр үнэн зүрхэнһөө омогорхонгүй яахаб! Омогорхохо ёһотой.

Тэрэшэлэн хүдөө ажахыда ямар ехэ хубилалта болоо гээшэб. Урдань үмсын ажалтай, нүүдэл һуудал байдалтай, гол түлэб мал эрхилдэг буряад зоной ажабайдал тад ондоо болоо бшуу. 1923 оной байдалтай жэшэхын аргагүй. 1922 оной тоо бүридхэлэй дүнгүүд дээрэһээ харахада, буряад зоной 100 үрхэтэ айл бүхэндэ 0,5 плуг, 0,2 сеялкэ, 0,6 морин хадуур хүртэдэг байһан. Модон анзаһан, гар хажуур ба хадуур — таряашадай ажалайнь гол зэр зэмсэг нимэл байгаа ха юм. Мүнөө модон анзаһа бэдэрээшье һаа олдохогүй. Ямар нэгэн музейдэ байжа магад. Модон анзаһанай бүтээхэ ажалшье байхагүй.

Хүдөө нютагуудай түхэл шарай хубилхын ехээр хубилка, һайжархын ехээр һайжараа. Мүнөө үеын орёо оньһон машина техникээр хүсэн түгэлдэрөөр зэбсэгжэһэн колхоз, совхозууд хадаа гайхамшагта социалис ажахынууд болоно. Эдэнэр хадаа хүдөө ажахын алибаа продукци элбэг дэлбэгээр үйлэдбэрилэн гаргана. Жэшээлхэдэ, 1923 онойхитой сасуулжа үзэхэдэ, 1972 ондо хүдөө ажахын бүхы продукциин хэмжээн 4,2 дахин ургаа. Орооһо таряа болон овощ ургуулга 4 дахин, мяха — 1,9 дахин, һүн—3 дахин, нооһон—12 дахин ехээр абтадаг болонхой. Адууһа малай тоо толгойшье нилээд олошороо, ашаг шэмэшье һурагтүй ехээр үгэдэг болоо. Хүдөө ажахын машина техникээр зэбсэгжэһэн тухайнь хэлэхэ болоо һаа, мүнөө үедэ колхоз, совхозуудта 6,8 мянган трактор, элдэб түхэлэй 4,15 мянган комбайн, 4,65 мянган ашаанай автомашина, 19 мянга гаран электродвигатель хүдэлжэ байнхай.

Эгээл һайн талань юуб гэхэдэ, хүдөө ажахыда элдэб янзын эрхим мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин түрүүшүүл, ажалай баатарнууд олоор урган гаранхай. Колхоз, совхозуудта аяар 12,8 мянган трактористнар, комбайнернууд, жолоошод, олон мэргэжэлтэй механизаторнууд хүдэлжэ байнхай. Эдэбхи үүсхэлтэйгээр ажаллаһанайнь түлөө хүдөө ажахын 350 мэргэжэлтэдтэ республикын хүндэтэ нэрэ зэргэ, 35 мэргэжэлтэдтэ РСФСР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэ олгогдонхой. Тиихэдэ Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэтэй хонишод, һаалишад, механизаторнууд манайда олон шуу. Социалис Ажалай Геройнууд колхозой түрүүлэгшэнэр Ж. Б. Ванкеев, Е. В. Иванов, хонишод Г-Ц. Г. Цыремпилова болон Н. Л. Тогмитова, һаалишан Н. Л. Тадвашкина, механизаторнууд Е. П. Бутаков, П. П. Челночков, П. Ф. Слепнев гэгшэд хадаа бүхы бусад хүнүүдтэ коммунис ажалай эрхим дээдэ үльгэр жэшээ харуулна бшуу. Эдэ баатарнууд республикын ажалшадай ёһотой омогорхол болоно.

Соёл культура, эрдэм, наука, арадай гэгээрэл болон элүүрые хамгаалга хүгжөөлгэдэ түүхэтэ амжалтанудай туйлагдаһаниинь элитэ. Октябриин хубисхалай урда тээ буряад зон үзэг бэшэг огто мэдэхэгүй байһанаа мүнөө үргэлжэдөө мэдэхэ болоо. Манайда КПСС-эй ленинскэ сэсэн мэргэн национальна политикын илан мандаһанай ашаар буряад араднай удхаараа социалис, түхэл маягаараа үндэһэн соёл культуратай болоо. Мэнэ һаяхана Москва, Свердловск хотонуудта үнгэргэгдэһэн искусство ба литературын үдэрнүүд энээниие эли тодоор толотомо һайнаар гэршэлжэ үгөө, гүнзэгы удхатайгаар харуулаа.

Мүнөө манай республика дотор 4 дээдэ һургуули, 23 тусхай дунда һургуули хүдэлжэ байнхай. Эдэнэр 66 мянган мэргэжэлтэдые бэлэдхэжэ гаргаа. 1914—1915 ондо хамта 13,5 мянган үхибүүдэй (баяд ноёдойл үхибүүд байгаа ха юм даа) һуража байһан болбол, 1973 ондо һургуулида һуража байһан үхибүүдэй тоонь аяар 178 мянга болоо. СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин филиалай Улаан-Үдэдэ эмхидхэгдэһэн ушар манайда эрдэм наукын үрэ ехэтэйгээр хүгжэжэ байһаниие элеэр гэршэлнэ.

КПСС-эй ленинскэ национальна сэсэн мэргэн политикын хэлбэришэгүйгөөр бэелүүлэгдэжэ байһанай ашаар, Совет гүрэнэй үдэр бүриин анхарал оролдолгоор аха дүү бүхы совет арадуудай энэрхы сэдьхэлэй туһаламжаар, БурАССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй турша соо арадаймнай ажахын али бүхы һалбаринууд тон түргэнөөр, аша үрэ ехэтэйгээр хүгжөө, хүгжэнэшье, саашадаашье бүри ехээр хүгжэн һалбархань лабтай.

ЛЕНИНСКЭ ЗАЛАН СЭХЭ ПОЛИТИКА

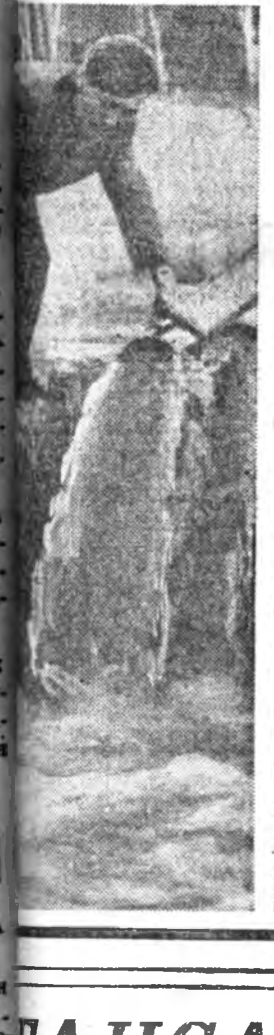
БРАТИСЛАВА. (ТАСС). Советскэ Союзай ленинскэ залан сэхэ политикын ашаар КПСС-эй XXIV съездын баталһан амгалан байдалай программа амжалтатайгаар бэелүүлэгдэжэ байна, —гэжэ КПЧ-гэй ЦК-гай Президиумэй гэшүүн, Словакиин Социалис Республикын правительствын Түрүүлэгшэ П. Цолотка Кошицада болоһон митинг дээрэ хэлэбэ.

Советскэ Союзай, бүхы социалис хани нэгэдэлтэ оронуудай улам ургажа байгаа политическэ, экономическа, оборонно хүсэ шадалда түшэглэдэг совет амгалан добтолгын нүлөөн доро хүйтэн дайнай мүльһэн һандаран һалажа, уласхоорондын шахардуу байдал һуларжа байна, ниитын ондо ондоо байгууламжатай гүрэнүүдэй амгалан гуримаар харилсан оршолгын гол ёһон улам ехээр хэрэглэгдэнэ.

Советскэ Союзай үүсхэл түгэс, сэхэ шууд, эб найрамдалта политикые, «Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө» уласхоорондын Ленинскэ шанда габьяануудайнгаа түлөө хүртэһэн, КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь нүхэр Л. И. Брежневэй ажал ябуулгые бүхы дэлхэйн эб найрамдалай тала баригшад үндэрөөр сэгнэнэ, — гэжэ П. Цолотка хэлэбэ.

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ ошожо, хэлсээнүүдые хэһэн тушаа хэлэхэ зуураа, П. Цолотка иигэжэ тусхайлан тэмдэглээ: «Энэ ябуулгынь гайхамшаг үрэ дүнгүүдээр баяжанабди, нүхэр Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр США ошолго мүн лэ амгалан байдалай хэрэгтэ асари ехэ туһа хүргэхэ байха гээд этигэнэбди».

СҮНХЭРЭГЭЙ САБШАЛАН ДЭЭРЭ

Загаһатын совхозой луговодууд сабшалан һайжаруулха габшагай хоёр һарые эмхи гуримтайгаар үнгэргэжэ, үбһэ ногооной тогтууритай һайн ургаса хуряажа абахын түлөө тэмсэнэ. Луговодууд Владимир Ендонов Даша-Дондок Санжиев хоёр өөрынгөө даажа абаһан Бамбын, Хүльхисөөнэй сабшалан уһална.

— Газарай шиигтэй байхада, яажа уһалха, хаанань наг шэбхэ гаргаха, уһаяа жэгдээр хубаарилхын тула ехээр оролдонобди. Үбһэ ногооной баян ургаса жэл бүри һайнаар ургуулха гэбэл, бүлүүр станцинуудые олоор хүдэлгэхэ хэрэгтэй. Манай совхоздо орой ганса бүлүүр станци бии, — гээд луговод Владимир Ендонов манда хөөрэнэ.

Сүнхэрэг нютаг хүрэжэ ерэхэдэмнай аяар холоһоо хэдэн зуугаад метртэ жарыһэн түмэр соргонууд харагдана. Оршон тойрон эрьежэ харахада нуур далай шэнги уһан. Тээ саанахана харьялан урдажа байһан Худан гол харагдана. Голой эрьедэ «СНП-240» бүлүүр станциин түшэгэцөөн таһарнагүй. Станциин дэргэдэ луговодууд Доржо Гомбоев, Алексей Михайлов болон бусад забда залигүй ажаллана. Тэдэнэр Сүнхэрэгтэ 50 гектар газар уһаланхай.

— «СНП-240» бүлүүр станци һая хүдэлжэ захалаа. Эндэ хамтадаа 200 гектар сабшалан уһалагдаха юм. Сабшалангаа зүбөөр ундалуулжа шадабал, эндэһээ гектар бүриһөө гушаад центнер үбһэ абахабди, — гээд совхозой лугомелиоративна отрядай бригадир Найдан Петрович Бороев хэлэнэ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: «СНП-240» түхэлэй бүлүүр станци Худан голой эрьедэ; лугомелиоративна отрядай бригадир Н. Н. Бороев.

С. БАЛДУЕВАЙ фототекст.

БҮХЫ АРАДАЙ ХЭРЭГ

Нютагуудтахи ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй ээлжээтэ һунгалтын болотор һара хүрэхэгүй саг үлэбэ. Совет арадай ажабайдалдахи энэ политическэ шухала ябуулгада бэлэдхэл бүхы союзна, автономито республиканууд дотор хэгдэжэ үргэлжэлһөөр.

Манай орон доторхи һунгалтануудай өөрсэ шэнжэнь юуб гэхэдэ, һунгалтын бэлэдхэлдэ, тэрээниие үнгэргэлгэдэ хабаатай бүхы гол хэмжээ ябуулгануудые ажалшад өөһэдөө бэелүүлдэг байна. Болохоёо байгаа һунгалтын үедэ, үнгэрһэн һунгуулиин кампаниинуудта адляар, һунгуулиин ехэ хүдэлмэриие ниитын эмхинүүдэй, ажалшадай бүлгэмүүд болон коллективүүдһээ бүридэһэн комиссинууд эмхидхэнэ. Орон дотор бүхы дээрээ 2241125 хизаарай, областиин, национальна округуудай, районно, городской, городуудтахи районно, сельскэ, посёлково, тэрэшэлэн окружной ба участково һунгуулиин комиссинууд эмхидхэгдэнхэй. Тэдээндэ 9 миллион 116 мянган совет гражданинууд хабаадана. Эдэнэй 60 гаран процентнь — үйлэдбэри дээрэ ажалладаг хүдэлмэришэд ба колхознигууд болоно. Һунгуулиин комиссинуудай 62 процент шахуудань хүдэлмэришэд, колхознигууд түрүүлэгшээр хүдэлнэ. Һунгуулиин комиссинуудта хабаадагшадай 46,3 процентнь— эхэнэрнүүд, 34,4 процентнь — КПСС-эй гэшүүд, гэшүүдтэ кандидадууд, 65,6 процентнь — партийнһабэшэ хүнүүд. Комиссинуудай бүридэлдэ орогшодой 2 миллион үлүүтэйнь 30-һаа доошо наһатайшуул, тэдэнэй 1 миллион 277 мянганиинь—комсомолшууд. Орон дотор һунгалта үнгэргэхын тула һунгуулиин 170 мянган участок эмхидхэгдээ. Тиин һунгалтын үдэр ороной ямаршье холын нютагта байһан һунгагшын дуугаа үгэлгэдэ хабаадаха арга олгогдоно.

Һунгагшадай списогүүдые табилга дүүрэнхэй. Тэдэ списогүүд бүгэдэ ниитын танилсахын тула дэлгээгдэхэ. Списогтэ өөрынгөө, мүн ондоо ямаршье һунгагшын зүбөөр оруулагдаһые гражданин бүхэн хинахэ эрхэтэй.

Депутадуудта кандидадууд болгожо ажалшадай суглаанууд дээрэ дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдые окружной һунгуулиин комиссинуудаар бүридхэлдэ абалга дүүрэнтэжэ байна. Хизаарнуудай, областьнуудай, национальна округуудай, районуудай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй депутадуудта кандидадууд бүридхэлдэ абтанхай. Депутадуудта кандидадуудай һунгагшадтаяа уулзалга хаа хаанагүй эмхидхэгдэнэ.

Нютагай Соведүүдэй һунгалтын бэлэдхэлдэ, һунгуулиин комиссинуудай хүдэлмэридэ хүн зоной олоороо хабаадалга, ажалшадай коллективүүдэй суглаанууд дээрэ депутадуудта кандидадуудые эдэбхитэйгээр зүбшэлэлгэ, депутадуудта кандидадуудтай уулзалгануудта һунгагшадай олоороо хабаадалга совет һунгуулиин гуримай бодото демократизмые, гүрэнэй засагай нютагай зургаануудай ехэ хүндэтэй байһые үшөө дахин элирхэйлнэ, манай орон доторхи һунгалтын бүтэдэ арадай хэрэг болоһыень гэршэлнэ.

Һунгуулиин кампани КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө, табан жэлэй гурбадахи, шиидхэхы жэлэй түсэбүүдые болзорһоо урид дүүргэхын түлөө тэмсэлэй туг доро хаа хаанагүй ябажа байна.

Болохоёо байгаа һунгалтые совет хүнүүд ажалай шэнэ амжалтануудаар угтана, Советскэ Союзай Коммунис партиие тойрожо нягтаар эмхидэн жагсанхай байһанаа элирхэйлэн харуулна.

Научна харилсаа холбооной түсэб

МОСКВА. (ТАСС). СССР-эй Наукануудай академиин, МНР-эй Наукануудай академиин хоорондо 1973 — 1975 онуудта бэелүүлэгдэхэ научна харилсаа холбооной протокол ба түсэбэй майн 28-да Москвада баталагдаһан ушар совет, монгол эрдэмтэдэй хоорондын харилсаа холбооной улам гүнзэгырүүлэгдэжэ, үргэдхэгдэжэ байһые гэршэлнэ.

Энэ түсэбэй ёһоор, Монгол ороной газар дайда дээрэ совет-монгол научна экспедицинүүд — геологическа, палеонтологическа, биологическа, түүхын ба соёлой экспедицинүүд хүдэлмэрилжэ үргэлжэлхэ байна. Математигуудай, физигүүдэй, химигүүдэй, философуудай, экономистнуудай, түүхэшэдэй ба бусад һалбаринуудай эрдэмтэдэй хоорондын харилсаа холбоон улам үргэдхэгдэхөөр хараалагдана.

ШАЛГАЛТА ЮУ ХАРУУЛНАБ?

ГАНСА ШАЛТАГ УРДАА БАРЯАД...

адай АССР-эй бай- һаар 50 жэлэй ойдо , түсэбтэ табан жэ- рбадахи, шиидхэхы хүдөө ажахын про- улам ехээр үйлэдбэ- , гүрэндэ худалдахын яагтын аймагай мал- шэ зоригтойгоор тэм- айнхай. Харин мүнөө агай нэгэ ажахы — ин совхозой мал- ба һаалишадай хэрэгээр һонирхоо Энэ совхоз аймаг до- юмо ажахынуудай нэ- . һаагдадаг бүхы һү- ганай нэгэ хубиие Хү- совхозой һаалишад . Гэбэшье, тус ажа- ндэ һү худалдаха тү- һүүлэй 4—5 жэл соо эгүй. Байгша оной кварталай һаали- ажалай дүн гаргаха- нэр 400 центнер һү дутуу тушааһан Апрель — май һара- һаали доошолжо бай- Мүнөө сүүдхэдэ 26— тнер һүн (энэнь үбэ- лиһаа хоёр дахин ба- алгын пунктнуудта дана. Иимэ байда- ар шалтагаан тухай :

бһэ тэжээлгүйбди. Һү дээшэлхэ аргагүй, совхозой директор Жамцаев харюусана. оэшье, үнгэрэгшэ гасуур боложо, сов- оэ үбһэ хулһан урда һээ багаар бэлдэг- айгаа. Зүгөөр гансал үбһэ тэжээлһээ боложо, иимэ байдал совхоз соо тохёолдобо гү?

Шалгалтада хабаадагшад һаалишад, фермэнүүдые даагшад, бригадирнууд ба зоотехнигүүдтэй хөөрэлдэһэнэй удаа Хүдэриин совхоз мал ажалаа хүгжөөхын тула горитой хэмжээнүүдые абанагүй гэһэн тобшолол хэхэ баатай болобо.

Юундэб гэхэдэ, нэн түрүүн малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эндэ бирагүйгөөр эмхидхэгдэнхэй. Мүнөө совхоздонь 1153 үнеэн тоологдоно. Үнеэдэйнгээ тоо олошоруулха жэлэйнгээ түсэб тус совхоз энэ жэлдэ дүүргэхэгүй. Энэ талаар юрын тоо дурдая. Үнеэдэй тоо толгой олошоруулха хараа түсэбтэйгөөр 510 хашараг тэжээгдэжэ байнхай. Зүгөөр тэдэ хашарагай 200 гаран толгойнь голодоһондо гаргагдаха юм. Үнеэдэй тоо олошоруулангүйгөөр гүрэндэ һү тушааха түсэб саашадаа амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ байна гү? Үгы ааб даа. Үшөө нэгэ жэшээ абая. Дунгуйн фермын хүдэлмэри оньһожоруулагдаһан тэжэ тоологдодог. Үнэн дээрээ энэ фермын диилэнхи олон үнеэдынь элдэб олон шалтагаанһаа уламжалан, оньһон аргаар һаагданагүй.

Хүдэриин совхоздо искусственна үрэжүүлгэ һайнаар эмхидхэгдэнхэй гэхын аргагүй. Мүнөө, июнь һарын эхин болотор оройдоо 158 хашараг искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд байна бшуу. Республикын ажахынуудта искусственна аргаар үнеэдые үрэжүүлдэг болоһоор арба гаран жэл үнгэрбэ. Тиихэдэ тус совхозой Улаадын томодхогдоһон фермэдэ үнеэдые искусственнаар үрэжүүлгэ оройдоол энэ хабартаа эхилбэ. Совхозой директор байһан нүхэр Гылыков, главна зоотехник нүхэр Мыжитов гэгшэд малай үүлтэр һайжаруулха хэрэгтэ олон жэл соо анхарал хандуулдаггүй байгаа. Совхоз дотор зооветеринарна хүдэлмэриин хангалтагүйгөөр табигдаһан дээрэһээ бруцеллез үбшэн дэлгэрһэн байна.

Совхозой малшадай дунда социалис мүрысөөн хэр зэргэ эмхидхэгдэнхэйб гэжэ һонирхобобди. Совхозой дирекци болон парткомдо мүрысөөнэй гуримууд бии, моральна болон материальна урмашуулгашье хараада абтаһан байна. Зүгөөр эдэ бүгэдые һаалишадта һайнаар ойлгуулха хүдэлмэри муугаар ябуулагдана. Жэшээлхэдэ, Дунгуйн фермэдэ ерэхэдэ, үдэр бүриин һү һаали тухай бэшэгдэһэн бюллетеньһээ бэшэ ондоо юумэн харагдабагүй. Һаалишадай абаһан социалис уялга, социалис мүрысөөнэй гуримууд, бусад фермын ажалтай сасуулһан дүнгүүдшье фермын улаан булан соо үгы. Тус фермын түрүү һаалишан В. Серебренниковатай хөөрэлдэхэдэ, «ямаршье һаалишантай мүрысэдэгөө мэдэнэгүйб. Бүхы үнеэдээ һаагаал һаамнай хүрөө бэшэ юм гү? гэбэ. Совхозой бүхы фермэнүүдтэ һаалишад дуталдажа байдаг. Жэшээлхэдэ, Харуулайн фермэдэ 7 һаалишанай орондо 4 һаалишан үбэлдөө ажаллажа гараа. Тиихэдэ хэдэ хэдэн бүлэг үнеэд һаагдангүйгөөр үлэжэ, түсэбэй дүүргэлтые хойшо татадаг һэн. Һаалишадай дунда зоотехническэ һуралсал эмхидхэхэ, залуушуулые һургаха, гэрэй эзэн эхэнэрнүүдтэй хөөрэлдэхэ гэхэ мэтэ ажал хүдэлмэри совхозой партком болон дирекци ябуулха ёһотой байгаа. Үнэн дээрээ тиимэ хүдэлмэри хэгдээгүй.

Хүдэриин совхозой дирекци, партком болон рабочком үбһэ тэжээлээр дуталдахагүйн, тэжээлэй бааза бэхижүүлхын тула ямар хэмжээнүүдые абанаб? Үнгэрэгшэ жэлдэ совхоз бүхы янзын тэжээлээр 50 процент хангагдаһан байгаа. Сабшалан дээрэ наг шэбхэ зөөжэ гаргаха түсэб мүнөө жэлдэ дүүргэгдэнгүй үлэбэ. Олон жэлэй ногоо сабшалан дээрэ тариха, ургуулха хүдэлмэри хангалтагүйгөөр ябуулагдана. Баян-Булаг, Дунгуй гэжэ газарта энэ хүдэлмэри эхилэгдэһэн хэбэртэй болоод, саашадаа мүртэй юумэн хэгдэбэгүй. Совхозой шэнэ хүтэлбэрилэгшэд фермэнүүдэйнгээ дэргэдэ 15—15 гектар участок бии болгохо, тэндээ зеленко тариха гэжэ шиидээ. Энэнь һайшаалтай хэрэг юм бээ, теэд иимэ хэмжээнэй газарһаа абтаһан тэжээл үбэлжэлгэ һайнаар дабаха арга нүхэсэл болохогүйнь мэдээжэ.

— Тэжээлэй бааза һайжаруулхын тула юушье хэхээ мэдэнэгүйбди. Эгээн хүшэр асуудалнай, — гэжэ совхозой парткомой секретарь И. Н. Ануфриев мэдэрнэ.

Энэ шухала асуудалда жэлһээ жэлдэ хайша хэрэгээр хандадаг дээрэһээ үбһэ тэжээлэй асуудал һайнаар шиидхэгдэнэгүй гэжэ зааха байнабди.

Республикын аймагуудай малшадай, һаалишадай мүрысөөндэ Хяагтын аймаг эгээн һүүлшын һууринуудай нэгые эзэлнэ. Үдэр бүри 50—60 центнер һүн дутуу тушаагдана. Тэдэнэй дунда Хүдэриин совхозой малшад нилээд «шалгарна». Энэ ажахын ажал хэрэгээр һонирхохо, гээгдэлһээ гарахадань туһалхыень Хяагтын аймгүйсэдкомой хүдөө ажахын управлениидэ дурадхая.

А. ЯНДАНОВ,
Хяагтын аймагай «Ленинское знамя» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.
М. ХЕНЗЫХЕНОВ,
«Правда Бурятии» газетын редакциин хүдэлмэрилэгшэ.
С. ОЧИРОВ,
манай корр.

РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиумһээ, РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

Ехэ эрдэмтэ, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, гүрэнэй ба ниитын элитэ мэдээжэ ажал ябуулагша, РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, Социалис Ажалай Герой, Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, академик Михаил Дмитриевич Миллионщиков хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлээр, 61-дэхи наһандаа 1973 оной майн 27-до наһа бараа гэжэ РСФСР-эй Верховно Соведэй Президиум, РСФСР-эй Министрнүүдэй Совет ехэ шаналалтайгаар мэдээсэнэ, шаналал гашуудалаа гэр бүлынхидтэнь, дүтын хүнүүдтэ элирхэйлэн мэдүүлнэ.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМ

РСФСР-эй МИНИСТРНҮҮДЭЙ СОВЕТ

КПСС-эй Центральна Комитедһээ, СССР-эй Министрнүүдэй Соведһээ

Ороной элитэ эрдэмтэ, РСФСР-эй Верховно Соведэй Түрүүлэгшэ, СССР-эй Наукануудай академиин вице-президент, И. В. Курчатовай нэрэмжэтэ атомна хүсэнэй институдай директорэй орлогшо, КПСС-эй ЦК-гай гэшүүн, Социалис Ажалай Герой, СССР-эй Ленинскэ ба Гүрэнэй шангуудай лауреат, академик Михаил Дмитриевич Миллионщиков хүндөөр үбшэлһэнэй һүүлээр, 61-дэхи наһандаа 1973 оной майн 27-до наһа бараба гэжэ КПСС-эй Центральна Комитет, СССР-эй Министрнүүдэй Совет ехэ шаналалтайгаар мэдээсэнэ.

КПСС-эй ЦК-да, СССР-эй Министрнүүдэй Соведтэ

КПСС-эй ЦК, СССР-эй Министрнүүдэй Совет иигэжэ тогтообо:

М. Д. Миллионщиковые хүдөөлүүлхэ правительственна комиссие нүхэд В. А. Кириллин (түр[illegible]э), М. В. Келдыш, С. П. Трапезников, Х. П. Нешков, В. В. Быков, А. М. Петросьянц гэгшэдһээ бүридүүлэн эмхидхэхэ.

Буряадай АССР-эй 50 ЖЭЛ

РЕСПУБЛИКЫН ХҮДӨӨ АЖАХЫН ХҮГЖЭЛТЭ

В. ЛЫСОВ,
КПСС-эй обкомой секретарь

Буряад оронойнмай һур жабхаланта һайндэр — 50 жэлэй ой үдэрһөө үдэртэ ойртожо байна. Республикынгаа бүхы ажалшадтай хамта хүдөөгэй таряашад, малшад нэгэ алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтахын түлөө бэлдэжэ байна.

Бүхы экономикымнай гол һалбаринь хүдөө ажахы болоно. Арадай ажахынгаа абтадаг бүхы продукциин 21 процентые хүдөө ажахы үгэнэ. Колхоз, совхозуудай социалис ниитын үйлэдбэри гаргаха байгаа хүн зоной хэрэглэмжые эдеэ хоолоор, промышленностиие түүхэй эдээр хангадаг бэшэ, мүн хүдөөгэй хүн зоной ажабайдалые бүри болбосон, баян дэлгэр болгоно гээшэ.

Хэнэйшье мэдэхээр, хаанта засагай заха хизаар байһан бага яһатанай ажахынууд манай Буряад оронойн экономико тон гээгдэнги байһан. Республикын байгуулагдахаһаа урда хүдөө ажахы айхабтар ехэ үгытэй ядуу, түлөөр туйган байдалтай, жэлһээ жэлдэ бүри мудажа байгаа һэн.

Жэшээнь, 1923 ондо дайнай урдахи 1913 онойхидо орходоо бүхы таряанай талбай улам бага болоо, адууһа мал, хонин, ямаадай тоо толгой хоёр дахин шахуу үсөөрөөд байгаа.

Хүдөө ажахые шэнэдхэн бодхоохо, удаань тэрэниие социалис хүгжэлтын зам харгыда оруулжа, хурдан түргэнөөр, бүхы талаһаань хүгжөөхэ гэһэн нилээд хүшэр хэцүү зорилго һаяхан байгуулагдаһан республикын ажалшадай урда тудаа. Ленинэй зохёоһон кооперативна түсэбые хүсэндэнь хүргэжэ, Коммунис партимнай, тэрэнэй Центральна Комитет хүдөө ажахыда ехэ, эрхэ хубилалта хэхэ талаарнь залуу республикада саг үргэлжэ туһалдаг байгаа. 1923 ондо ВКП (б)-гэй ЦК тусхай тогтоол абажа, революциин урда тээхи газар хубаарилан эдлэлгын харилсаас усадхаха, ехэнхидээ нүүдэл байдалтай байһан буряадуудые һуурижуулха, таряашадые хамтын ажахыда нэгэдүүлхэ тодорхой арга замые заажа үгөө. Республика дотор хамтын ажахынуудые эмхидхэхэ, колхозуудые байгуулхын тула хүдэлмэришэн ангита Ленинградай, манай ороной ниислэл Москвагай хүдэлмэришэд, мүн ондоошье городуудһаа 25 мянгатанай тоодо ороһон коммунистнууд, комсомолшууд олон эльгээгдээ. Бүри 20-ёод онуудта бии болгогдоһон түрүүшын колхозуудай жэшээ хамтын ажалай али тухай һайн ашагтай байһаниие таряашад, нүүдэл малшадта элитээр харуулаа. Республика дотор хамтын ажал эмхидхэлгэ нилээд түргэнөөр ябуулагдаа. Хэрбээ 1928 ондо үмсын таряашадай ойролдоол 1 процентнь хамтын ажалда хабаадуулагдаһан байбал, 1932 ондо тэдэнэй аяар 55 процентнь колхозуудта ороһон байна. 1936 ондо республика дотор хамтын ажал эмхидхэлгэ гол түлэб дүүрэөд, бүхы таряанай газарай 93 процентнь колхозуудай мэдэлэй болоод байба.

Социалис байгуулалтын түрүүшын жэлнүүдтэ Совет правительство республикадамнай нилээд ехэ мүнгэ зөөри үгэжэ туһалаа. 1929—1930 онуудта гүрэнэй бюджедһээ бусаалтагүйгөөр колхозуудта 2,3 миллион түхэригэй мүнгэн туһаламжа үгтөө, мүн Гүрэнэй банкһаа урьһаар горитойхон мүнгэн, үрэһэ хүрэнгэ зээлээр үгтэһэн байна. Республикын хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар машинно-тракторна станцинууд удаан саг соо ехэ үүргэ дүүргээ. Тэдэнэр колхозуудые бэхижүүлэн, хүл дээрэнь гаргаха талаар туһалаа. 1940 ондо республика дотор хамта 2,3 мянган тракторта 30 МТС байгаа һэн. Тэдэнэр колхозуудай үйлэдбэриие хангаха материально-техническэ баазатүлгүүрынь байһан тула, таряан ажалай эгээл хүндэ хүдэлмэри болохо газар элдүүрилхэ, ургаса хуряаха гэхэ мэтые хэдэг байгаа. МТС-үүдэй дэргэдэ бии болгогдоһон полит-таһагууд колхозуудта эмхидхэлэй, ажахын хүдэлмэри үргэнөөр ябуулха, хүтэлбэрилэгшэдые һурган бэлдэхэ, ажалай эмхидхэл һайжаруулха, ниитын үйлэдбэридэ эхэнэрнүүдые хабаадуулха гэхэ мэтэ ажабайдалаар табигдаһан олон зорилгонуудые бэелүүлгэдэ ехэ зүбөөр үүргэ дүүргээ.

Колхозуудай олон боложо, тэдэнэй оньһон техникээр һайса зэбсэглэгдэһэнэй ашаар олон мянган гектар шэнэ газар ашаглаха арга олгогдоо. Гансахан 1928 онһоо 1940 он болотор колхоз, совхозуудай таряалангаа 200 мянган гектараар үргэдхөө гэхэ гү, али тэрэнээ 2 дахин ехэ болгоо. Энээнтэй хамта агротехникын заабари үргэнөөр хэрэглэгдэдэг болоо, ургасашье дээшэлээ. 1940 ондо республикада 295 мянган тонно таряан абтаа гэхэ гү, али революциин урда тээхиһээ гурба дахин ехэ болоо. Хартаабха, овощ ехэ абтаа. Колхоз, совхозуудай орооһо таряа, хартаабха, овощ гүрэндөө худалдажа, түргэн ургажа байгаа городой хүн зоние эдеэ хоолой зүйлнүүдээр хангаха хэрэгтэ ехэхэн туһа нэмэри болоо.

Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агуу Ехэ дайнай үедэ республикын хүдөө ажахыда горитойхон бэрхэшээл тохёолдоо. Дайнай үеын хүшэр хүндэ бэрхэшээлнүүдые дабан, хүдөөгэймнай ажалшад шэн зоригтойгоор хүдэлжэ, фронтдо бүхы хэрэгтэй эдеэ хоол, хубсаһа хунар үгэжэ, дайсаниие түргэн дараха хэрэгтэ хубитаяа оруулаа. Буряадай АССР-эй колхозникууд болон совхозуудай хүдэлмэришэд баатарлиг ажалынь үндэрөөр сэгнэгдэн, Гүрэнэй Оборонын Комитедэй Улаан туг хэтэ мүнхэдөө хадагалагдажа байхаар үгтэһэн байна.

Колхозно байгуулалтын барагдашагүй ехэ хүсэтэй, алишье талаараа һайн байһаниинь дайнай һүүлдэхи жэлнүүдтэ элитээр харагдаа. Республикын хүдөө ажахыда ушаруулагдаһан тон ехэ гээгдэл хохидол богонихон болзор соо усадхагдаа. Бүри 1950 ондо хүдөө ажахыһаа продукци абалгын хэмжээн дайнай урда үеынхидэ хүрөөд байгаа.

Тиигэбэшье хүдөө ажахын үйлэдбэридэ туйлагдаһан үрэ дүнгүүд улам ургажа байгаа арадай ажахын эрилтые үшөөл хүсэд хангажа шадахагүй байһаниинь элитэ. Хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, техническэ талаар бүри һайнаар зэбсэгжүүлхэ, ниитын үйлэдбэриие дээшэлүүлхэ талаар колхозуудые болон гэшүүдыень зүбөөр урмашуулха хэмжээнүүд абтажа эхилээ. КПСС-эй ЦК-гай сентябриин (1953 он) Пленум республикын хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ хэрэгтэ сэгнэшэгүй ехэ нүлөө үзүүлээ. Эдэ жэлнүүдтэ ниитын адууһа мал түргэн олошороо, мяха, һү, нооһон хоёр дахин шахуу ехээр абтадаг болоо. Энээнэй үндэһөөр мүн эдеэ хоолой зүйлнүүдые худалдан абалгын сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар колхозуудай олзо доход ехэ болоо. Хубаагдадаггүй мүнгэ зөөринь нэмээ, колхозникуудай ажалай түлөөһэн ехэ болоо.

Энэ үедэ республикын партийна организаци, колхоз, совхозууд мал ажалаа шэнэ хүсэтэйгөөр хүгжөөхэ, адууһа малай ашаг шэмыень дээшэлүүлхэ асуудалда гол анхаралаа хандуулаа. Энэ талаар хэгдэһэн хүдэлмэриин ашаар бүхыдөө шэрүүн нооһотой байһан хонин һүрэг нарин нооһотой болгогдоо, адууһа мал үбһэ тэжээлээр һайса хангагдадаг болоо. 50-яад онуудай һүүл багаар республика дотор 300 мянган гектар шэнэ газар хахалагдажа, орооһо таряан, тэжээлэй ургамалнууд ехээр таригдадаг боложо, республикын хүдөө ажахые түргэнөөр хүгжөөхэ тушаа шангахан түлхисэ боложо үгөө. Тарилгын талмай үргэдхэгдэжэ, орооһо таряан, малай тэжээл һураггүй ехээр абтадаг болоо, адууһа малай ашаг шэмэшье нилээд дээшэлээ.

Тэрэшэлэн колхозуудые томодхожо, шэнэ совхозууд бии болгогдожо, хүдөө ажахын хүгжэлтэ нилээд урагшаа дабшаа. Гансахан 1960—1965 онуудта совхозуудай хоёр дахин олон боложо, колхозуудай гурбанай нэгэ хубинь үсөөрһэн байна. Колхозуудые томодхоходо, тэдэнэй үйлэдбэриин бааза бэхижүүлэгдээ. Тэндэхи ажахын доторой һалбаринуудые тусхай мэргэжэлтэй болгохо, үйлэдбэриинь томодхохо арга олгогдоо.

Социалис хүдөө ажахые саашадань хүгжөөжэ, бүхы һалбаринуудыень ашаг үрэ ехэтэй болгохо талаар КПСС-эй ЦК-гай мартын (1965 он) Пленум шэнэ зам нээжэ үгөө. Гүрэмнай республикада ехэхэн туһа хүргэнэ. Колхоз, совхозуудта элдэб оньһон техникэ, минеральна үтэгжүүлгэ таһалгаряагүй эльгээгдэжэ байдаг болонхой. Тэдэндэ туһаламжа, мүнгэн зөөришье ходо үгтэдэг байна. Гансахан наймадахи табан жэлэй үедэ республикымнай хүдөө ажахыда 4,4 мянган трактор, 2 мянган комбайн, 1,7 мянган автомашина үгтөө. Хүдөө ажахын бүхы һалбаринуудые хүгжөөхэ хэрэгтэ гүрэнэй капитальна һомололгоор энэ табан жэл соо 230 миллион түхэриг үгтэһэн байна. Үйлэдбэриин, культурна болон ажаһуудалай барилганууд хүдөө нютагуудта урдань үзэгдөөгүй ехэ хэмжээгээр хэгдэнэ.

Колхоз, совхозуудай материальна баазые бэхижүүлхэ, хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ бүхы ажалшадые элсүүлэн эмхидхэхэ талаар республикымнай партийна организаци эмхидхэлэй болон политическэ ехэхэн хүдэлмэри ябуулна. Хүдөөгэймнай ажалшад шэн зоригтойгоор ажаллана. Эдэ бүгэдын ашаар гансахан наймадахи табан жэлдэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгын жэлэй дунда зэргын хэмжээн 19 процентээр дээшэлээ. Дайнай һүүлээрхи табан жэлэйхитэй сасуулбал, орооһо таряа абалга энэ үе соо 2, 1 дахин, мяха—2,3 дахин, һү болон нооһо гурба дахин ехэ болоо.

Саашадаа манай эндэхи байгаалиин болон экономическа эрхэ байдалые ашаг үрэтэйгөөр, дүүрэнээр хэрэглэн, республикын зарим нютагуудта хони үсхэбэрилхэ, мяха, һү үгэдэг үхэрнүүдые, мүн гахай үсхэбэрилхэ хүдэлмэриие даамгайгаар эмхидхэхэ гэжэ шиидэгдээ һэн. Тиигэжэ мяхалиг мал үсхэбэрилхэ 27 совхоз, гахайн—10, шубуудай—2, зүгы үсхэбэрилгын 7 тусхай совхозууд бии болгогдоо. Улаан-Үдэ хото шадар мяха, һү, овощ ехээр абаха тусхай зоно бии болгогдожо эхилээ.

Эдэ жэлнүүдтэ республика доторнай тусгаар мяхалиг мал үсхэбэрилхэ, промышленна аргаар шубуудые харууһалха шэнэ һалбаринууд бии болоо. Бүхы дээрээ адууһа мал үсхэбэрилхэ гурим хубилгагдаа гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ ойролдоол 10-аад жэлэй саана бүхы үхэрнүүд ехэнхидээ адуулагдажа ондо оруулагдадаг һаа, мүнөө тэдэнь зундаа һайнаар бэлшээгдээд, үбэлдөө байлгажа эдеэлүүлэгдэнэ. Тэрэшэлэн бүхы эхэ хонид искусственна аргаар үрэжүүлэгдээд, үбэл эртэ хурьгалуулагдадаг болоо. Түлынь тусхай байра соо эхэтэеэ сугтаа байлгагдажа томо болгогдоно. Хонидой нооһон ехэнхидээ оньһон машинаар түргэнөөр хайшалагдана. Мүнөө колхоз, совхозуудта тугал, хурьгад, поршоонхонуудые түргэн томо болгохо, һайнаар шахан таргалуулха онол арганууд үргэнөөр хэрэглэгдэнэ. Шубууд промышленна аргаар үсхэбэрилэгдэжэ, үндэгэ, мяхан ехээр, гаргаша багатайгаар абтана.

Ажахынуудаа ашаг үрэ ехэтэйгээр эрхилхэ талаар горитойхон алхам хэгдээ гэжэ эдэ бүгэдэ гэршэлэн харуулна. Газар таряалан, мал ажал шэнэ, түрүү аргаар эрхилхэ гээшэ колхоз, совхозуудай ажахые шэнэ гуримаар хүтэлбэрилдэг болоһоной шэнжэ мүн.

Мүнөөнэй колхоз, совхозууд нилээд томо, ажахыгаа эрдэм наукын, түрүү дүй дүршэлэй туйлалтанууд дээрэ үндэһэлэн эрхилдэг ёһотойл томо социалис предприятинууд болонхой. Мүнөө колхоз бүхэн дунда зэргээр 15 мянган гектар элдүүриин газартай, тэрэ тоодо 6 мянган га таряалантай, 2 мянган толгой эбэртэ бодо малтай, 10 мянга гаран хонин һүрэгтэй, 550 гахайтай байна. Совхозууднай энээнһээ бүришье томо. Республикын бүхы ажахынуудай үйлэдбэриин бааза нилээд хүсэ ехэтэй болоо.

1971 ондо хүдөө ажахын хэрэглэмжын үйлэдбэриин фонд аяар 331,5 миллион түхэригтэ хүрөө. Совет засагай жэлнүүдтэ республикын хүдөө ажахыда энергетическэ элшэ хүсэ хэрэглэлгэ 15 дахин ехэ болоо. Мүнөө колхоз, совхозуудтамнай 8,3 мянган трактор, 4,1 мянган комбайн, 4,6 мянган ашаанай автомашина болон газар элдүүрилхэ, үбһэ хуряаха, таряа сэбэрлэхэ гэхэ мэтэ машинанууд тоогүй олон. Таряан ажал гүйсэд оньһожоруулагданхай. Мал ажалай ехэнхи хүдэлмэриие оньһожоруулха хүдэлмэри үргэнөөр хэгдэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлэй дүн абажа харахада, республикын хүдөө ажахы 1923 онойхидо орходоо 4,2 дахин ехэ эдеэ хоолой зүйл үйлэдбэрилбэ. Орооһо таряа, овощ 4 дахин ехэ, хартаабха—10 дахин, мяхан—2, һүн—3, нооһон—12, үндэгэн 17 дахин ехэ абтаа. Энэмнай КПСС-эй ленинскэ-национальна политикын, Совет правительствын удэр бүриин анхарал оролдолгын аша үрэ болоно.

Хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ нэбтэрүүлэн дэлгэрүүлгэдэ илангаяа ехэ амжалтанууд туйлагдаа. Мүнөө үедэ бүхы колхоз, совхозууд, мал ажалай фермэнүүд, үйлэдбэриин бүхы барилганууд гүрэнэй элшэ хүсэнэй системэһээ электрижүүлэгдэнхэй. Электрын элшэ хүсэн хүдөөгэй ажабайдалда батаар ороо. 1972 ондо колхоз, совхозууд дүн хамтадаа 100 мянгаһаа дээшэ квт. хүсэтэй 19 мянга гаран тодхогдон табигдаһан электродвигательтэй байгаа. Һүүлэй долоон жэлэй турша соо (1965—1972 онууд) хүдөө ажахыда электрын элшэ хүсэ ашаглан хэрэглэлгэ 39 миллионһоо 93 миллион киловатт-часта хүрэһэн гэхэ гү, али хоёр үлүүтэй дахинаар ехэ болоһон байна.

Үргэлжэ дээрэнь оньһожоруулга, электрижүүлгэ хүдөө ажахын ургамалнуудые тариха агротехникэдэ, мал ажалай технологидо үндэһэн хубилалтануудые хээ. Нара һалхинһаа, бороо хураһаа газарай хүрьһэнэй муудалгатай тэмсэл хэхэ агротехническэ хэмжээ ябуулганууд, һайн шанартай, шэмэтэ тэжээл бэлдэлгын түрүү технологи республикын колхоз, совхозуудта үргэнөөр нэбтэрүүлэгдэжэ байна.

Колхоз, совхозуудай үйлэдбэриин, техническэ хангалга һайжаруулга хүдөө ажахын материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ шухала арга нүхэсэлнүүдэй нэгэниинь болоно. Энэ талаар «Сельхозтехникын» республиканска нэгэдэл ехэ хүдэлмэри хэнэ. Автомобильнуудые, тракторнуудые, комбайнуудые, двигательнүүдые заһабарилха, элдэб түхеэрэлгэнүүдые бүтээхэ тусхай шэглэлтэй ехэ ехэ предприятинууд «Сельхозтехника» нэгэдэлдэ байгуулагданхай. «Сельхозтехникын» районно нэгэдэлнүүд түхеэрэлгэнүүдээр һайса хангагдаһан заһабарилгын мастерскойнуудтай, складай ажахытай, технологическа транспорттай, оньһожоруулагдамал ехэ отрядуудтай. «Сельхозтехникын» предприятинууд колхоз, совхозуудта заһабарилгын ехэ хүдэлмэри хэдэг, оньһото техникээр, минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр, барилгын материалнуудаар хангадаг, шэнэ газар элдүүрилхэдэнь, тракторнуудай техническэ хангалга һайжаруулхадань ехэ туһа хүргэдэг, үйлэдбэриин хүндэ хүшэр ажал оньһожоруулдаг байна.

Таряан ба мал ажалаа һайнаар, түрүү дүй дүршэлэй онол аргаар эрхилхэдэнь, хүдөө ажахын эрдэмэй туйлалтануудые үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэдэнь, гүрэнэй хүдөө ажахын туршалгын станци республикын колхоз, совхозуудта ехэ туһа хүргэнэ. Үндэр ургаса үгэдэг орооһото ургамалнуудай, олон жэлэй ногооной шэнэ сорт бии болгожо, үйлэдбэридэ нэбтэрүүлхэ талаар станцида ехэ юумэн хэгдээ.

Ветеринарна албанай, гүрэнэй үүлтэртэ нэгэдэлнүүдэй, агрохимическэ, ургамал ба адууһа мал үбшэнһөө сахин хамгаалха албан зургаануудай предприятинууд, өмхинүүд, үрэһэ туршалгын гүрэнэй участогууд, хүдөө ажахын бусад эмхи зургаанууд хүдөө ажахын үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ ехэ туһа нэмэри хэнэ.

Хүдөө ажахы капитальна барилгын индустриальна үндэһэ һууритай юм. «Бурятцелинстрой», «Бурводстрой», «Межколхозстрой» трестнүүдэй барилгын подразделенинүүд, хүдөөгэй электрификаторнууд жэл бүри 35 миллионһоо үлүү түхэригэй барилгын хүдэлмэри бэелүүлнэ.

50 жэл бага болзор бэшэ. Энэ үе соо айхабтар ехэ хубилалта хэгдээ. Үнгэрһэн жэлнүүдтэ социализм, научно-техническэ дэбжэлтэ хүдөө нютагуудай соёл болбосоролые танигдашагүйгөөр хубилгаа. Хүдөө ажахын кадрнуудай ургалта тухай элирхэйлэн хөөрэһэн тоо баримтанууд энээниие эли бодоор гэршэлнэ.

Совет засагай жэлнүүдтэ республика доторнай хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэхэ ехэ гуламта байгуулагдаһан байна. Буряадай хүдөө ажахын институт, хүдөө ажахын ба гидромелиоративна техникумүүд жэлдээ 1300 гаран залуу мэргэжэлтэдые һурган гаргана. Хэрбээ 1923 ондо республика доторнай хүдөө ажахын ойролдоол 68 мэргэжэлтын тоологдожо байгаа һаань, харин мүнөө 4 мянга гаран мэргэжэлтэ колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын предприятинуудта, эмхинүүдтэ ажаллана. Эдэнэй 1700 гараниинь дээдэ һургуулитай юм. 370 мэргэжэлтэд совхозуудай директорээр, колхозуудай түрүүлэгшээр, бригадираар хүдэлнэ. Хүдөө ажахын мэргэжэлтэдэй дундаһаа республикын элитэ мэдээжэ эрдэмтэд, эрдэмэй докторнууд В. Р. Филиппов, И. М. Хамаганов, К. А. Васильев, К. Г. Мункоев, К. Е. Ильин, профессорнууд А. Г. Давыдов, В. Я. Суетин, С. Н. Мачульский, эрдэмэй кандидадууд Р. П. Пилданов, Н. С. Хребтов, Н. В. Барнаков, И. Л. Найманов, А. Н. Останин болон бусад урган гараа.

Хүдөө ажахын эрдэмэй элдэб һалбаринуудта республикымнай эрдэмтэд эдэбхитэй бэдэрэлгэ хэнэ, хүдөө ажахын мэргэжэлтэдые бэлдэлгэдэ бүхы хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлнэ.

Социалис Ажалай Геройнууд Жамса Бальжинимаевич Ванкеев, Ефим Васильевич Иванов, Гомбо Боболоевич Цыденов, республика дотор эмхидхэгдэһэн түрүүшын Борьёогой совхозой директорээр удаан саг соо ажаллаһан, Ленинэй орденто Николай Акимович Мельников, Тогочи Данзанович Данзанов, Дагба Доржиевич Очиров, Трофим Дорофеевич Сычев, Лыгден Цыренович Цыренов, Баяр Бадмаевич Шагдыров болон колхоз, совхозуудые эмхидхэһэн бусад хүнүүд республика дотороо алдар сууда гаранхай.

В. Д. Тюменцев, С. С. Автушенко, Ф. Т. Зубенко, А. С. Ламброзо болон бусад залуу мэргэжэлтэд байхадаа манай республикада хүдэлхэеэ ерэһэн юм. Эндэ тэдэ дүршэл шадабаряа оложо, шэн габьяата ажалайнгаа түлөө хүдөөгэй ажалшадай нэрэ хүндэдэ хүртэһэн байгаа.

Республикын колхоз, совхозуудта дүй дүршэлтэй мэргэжэлтэд, үйлэдбэриин эмхидхэлшэд олон юм. Агрономууд Т. Ф. Дубкова, Ф. С. Ворона, В. И. Осипов, Б. П. Хомутов, А. Н. Аленичев, зоотехнигүүд П. Д. Дарижапов, В. П. Шантаханов, Л. Б. Читкова, Н. А. Анохина, В. И. Карпов, П. Т. Тарабукин, ветеринарна врачнууд В. У. Дарханов, А. И. Хмелев болон бусад хүдөөгэй ажалшадай дунда хүндэтэй болонхой. Эдэнэр бултадаа хүдөө ажахын эрдэмэй амжалта туйлалтануудые гүнзэгыгөөр шудалжа, ажахыгаа хүтэлбэрилнэ.

Зохёохы ажалайнгаа түлөө хүдөө ажахын 350 мэргэжэлтэ Буряадай АССР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ, 35 хүн РСФСР-эй хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

30-аад онуудта, колхоз, совхозуудые техникээр хангалгын хурдан түргөөр хүгжэжэ эхилхэдэ, механизаторнуудай мэргэжэлтэдые бэлдэхэ шухала хэрэг гараа һэн. Тиин энэ зорилго амжалтатайгаар шиидхэгдээ бэлэй.

Хүдөөгэй профтехучилищинууд элдэб мэргэжэлтэй 2 мянга шахуу хүниие һурган гаргажа, колхоз, совхозуудта эльгээнэ. Мэргэжэлтэдые бэлдэхэ һургуулинууд колхоз, совхозуудта байгуулагданхай.

Мүнөө үедэ 12800 тракторист, комбайнер, жолоошон, үргэн мэргэжэлтэй механизатор колхоз, совхозуудта, хүдөө ажахын бусад предприятинуудта ажаллана.

Механизаторай мэргэжэл хүдөө нютагта түрүү, эгээн хүндэтэй мэргэжэл болонхой. Машина техникээ гамтай һайнаар хэрэглэхэ, ажалай үндэр бүтээсэ туйлаха, ниитынгээ уялгада һайнаар хандаха гээшэ хүдөөгэй механизаторай нангин уялга болоно.

Ехэ дүршэл шадабаритай байһанайнь, үндэр ургаса хуряаһанайнь түлөө механизатор-бригадирнууд — Зэдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозһоо Евлампий Павлович Бутаковто, Мухар-Шэбэрэй аймагай «Коммунизм» колхозһоо Пантелеймон Петрович Челночковто, Бэшүүрэй совхозой тракторист Павел Федоровоич Слепневто Социалис Ажалай Геройн нэрэ зэргэ, 125 хүндэ Буряадай АССР-эй габьяата механизатор гэһэн нэрэ зэргэ олгогдоһон байха юм.

Малшадай мэргэжэл танигдашагүй болотороо хубилаа. Хэрбээ урдандаа хоолойгоо тэжээхын тула мал харадаг байһан һаа, харин мүнөө малшанай мэргэжэл хүндэтэй, нэрэ солотой болонхой. Суута хонишод — Социалис Ажалай Геройнууд Гомбо-Сурун Гончиковна Цыремпиловагай, Балдама Тугжиевна Доржиевагай, Намжилма Ламхановна Тогмитовагай, һаалишад Надежда Лазаревна Тадвашкинагай, Пыльжит Жалсановна Жалсановагай нэрэ обог республикаһаа холо саагуур алдаршанхай. Хэдэн зуугаад хонишод, һаалишад, малшад болон мал ажалай бусад түрүүшүүл эдэнэй баатаршалгата ажалай жэшээе дагана. Республикымнай малшадай олонхид зоотехническэ эрдэмэй үндэһэ һуури шудалжа, ажалдаа шэн габьяатайгаар хандалгын үльгэр жэшээ харуулна. 2623 хүнэй СССР-эй орден, медальнуудаар шагнагдаһан ушар республикын экономико, соёл культура хүгжөөхын түлөө бүхы ажалшадай хэһэн тэмсэлдэ хүдөө ажахын хүдэлмэрилэгшэдэй ехэ хубитаяа оруулһыень, туһа нэмэри хэһыень элирхэйлэн гэршэлнэ.

Хүдөө ажахые саашадань хүгжөөхэ шэнэ зорилгонуудые КПСС-эй XXIV съезд бүхы совет арадай үмэнэ табяа. Түсэбтэ юһэдэхи табан жэлдэ республикын индустриальна хүгжэлтэ илангаяа үргэн дэлисэтэй болоо. Энээнһээ уламжалан, хүдөө ажахын үмэнэ орёо шухала зорилгонууд табигдана бшуу. Үнгэрһэн табан жэлэй түсэбтэй сасуулхада, юһэдэхи түсэбтэ табан жэлдэ хүдөө ажахын продукци үйлэдбэрилгэ, орооһо таряа ургуулга 46 процентһээ бага бэшээр, мал ажалай продуктнуудые үйлэдбэрилгэ 1,3 дахинаар дээшэлүүлэгдэхэ байна.

Бүхы орон соохидол адли, шэнэ түсэбтэ табан жэлдэ республикын хүдөө ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхын тула колхоз, совхозуудые оньһото техникээр хангаха, хүдөө ажахын үйлэдбэридэ хими нэбтэрүүлхэ, уһалууриин хүдэлмэри һайжаруулха гэхэ мэтын шухала зорилгонууд бэелүүлэгдэхэ зэргэтэй. Түсэбэй ёһоор, колхоз, совхозууд 6 мянган трактор, 2500 ашаанай ба тусхай автомобиль, таряа хуряадаг 2300 комбайн болон бусад шэнэ техникэ абаха байна. Колхоз, совхозууд мал ажалые оньһожоруулха шэнэ техникээр бүри һайнаар хангагдаха юм. Минеральна үтэгжүүлгэнүүдээр хангалга хэдэ дахин ехэдхэгдэхэ. 1975 ондо республикын колхоз, совхозууд 140 мянган тонно минеральна үтэгжүүлгэ абадаг болохо.

Газар уһалха хүдэлмэриин хэмжээн нилээд үргэдхэгдэхэ юм. 170 мянга гаран гектар газар дээрэ уһалууриин түхеэрэлгэнүүд баригдаха, бусад хүдэлмэри хэгдэхэ байна. Хүдөө ажахые хүгжөөлгэдэ гүрэн колхозуудта 320 миллион түхэриг һомолхо юм. Материально-техническэ үндэһэ һуури бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын ашаг үрэ дээшэлүүлхэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэһээ гадна, колхоз, совхоз бүхэндэ бии байгаа үйлэдбэриин доторой ехэ арга нөөсэ ашаглалга шухала удха шанартай. Коммунис байгуулалтын түсэбүүдые амжалтатайгаар бэелүүлхын тула совет хүн бүхэн, республикымнай хүдөө ажахын ажалшад таряан болон мал ажал эрхилэлгые һайжаруулха, оньһото техникэ һайнаар ашаглаха, продукциин шанар һайжаруулха, үйлэдбэриин бүхы участогуудта алмалта арьбалалта хэхэ хүсэл эрмэлзэлтэй.

Таряашад нара һалхинһаа, бороо хураһаа газарай нуралгатай тэмсэл хэхэ, таряалан, сабшалан ба бэлшээриингээ гектар бүхэниие ашагтай һайнаар хэрэглэхэ ехэ хүдэлмэри хэнэ.

Мал ажалай хүдэлмэрилэгшэд адууһа малайнгаа тоо толгойе олошоруулхын, тэрэнэй ашаг шэмэ дээшэлүүлхын, өлбэг хүрэхэ тэжээл бэлдэхын түлөө эдэбхитэйгээр тэмсэнэ.

Энэ түсэбтэ табан жэлэй үнгэрһэн хоёр жэл хүдөө
ажахын ажалшадта таа
жагүй байгаа. Энээнһэ
тагаалан, орооһо таря
тэжээлэй ургаса,
бөөр хараалагдаһанда
доо, доогуур байгаа. А
һа малдаа өлбэг хүрэх
жээл бэлдэхын тула ко
совхозууд ехэ орол
гаргабашье, бэрхэшээ
бэгүүдтэй ушарһан б
Эдэ бүгэдын малай аша
мэдэ ехээр нүлөөлһэ
элитэ ааб даа.

Тиигэбэшье респуб
мнай хүдөө ажахын ажа
эдэ бэрхэшээлнүүдые
жа гараа. Орооһо,
үндэгэ гүрэндэ худа
даабаряа республик
дүүргээ. Колхоз, сов
хартаабха, овощ ургу
нооһо хайшалха т
үлүүлһэн байха юм.

Үхэр малай, шуб
тоо толгой олошоруул
түсэбтэ табан жэлэй т
шын жэлнүүдэй гол ш
үрэ дүн болоно.

Түсэбтэ табан жэл
бадахи, шиидхэхы
түсэбөө, даабаря бо
һоонь урид дүүр
үлүүлэн дүүргэхын
республикын бүхы ажа
эдэбхитэйгээр, шэн г
татайгаар ажаллана.

1973 ондо орооһо
ехээр ургуулхын, мал а
продуктнуудые ехээр
бэрилхын түлөө бүхэ
социалис мүрысөөндэ
сон, республикымнай
низаторнууд, таряаша
ажалай бүхы хүдэлмэ
шэд энэ жэлдэ 655
тонноһоо бага бэшэ
81 мянган тонно хар
30 мянган тонно ово
мянган тонно мяха,
мянган тонно һү, 5,8
тонно нооһо, 94 м
үндэгэ үйлэдбэрилэн
гэһэн үндэр социалис
нуудые абаа һэн. Ти
колхоз, совхозууд
ажахын продуктнууд
рэндэ худалдаха да
амжалтатайгаар дүүр
гадна, ган гасуур н
жэлдэ дутуу үйлэдбэ
нөө хүсэлдүүлхэ бай

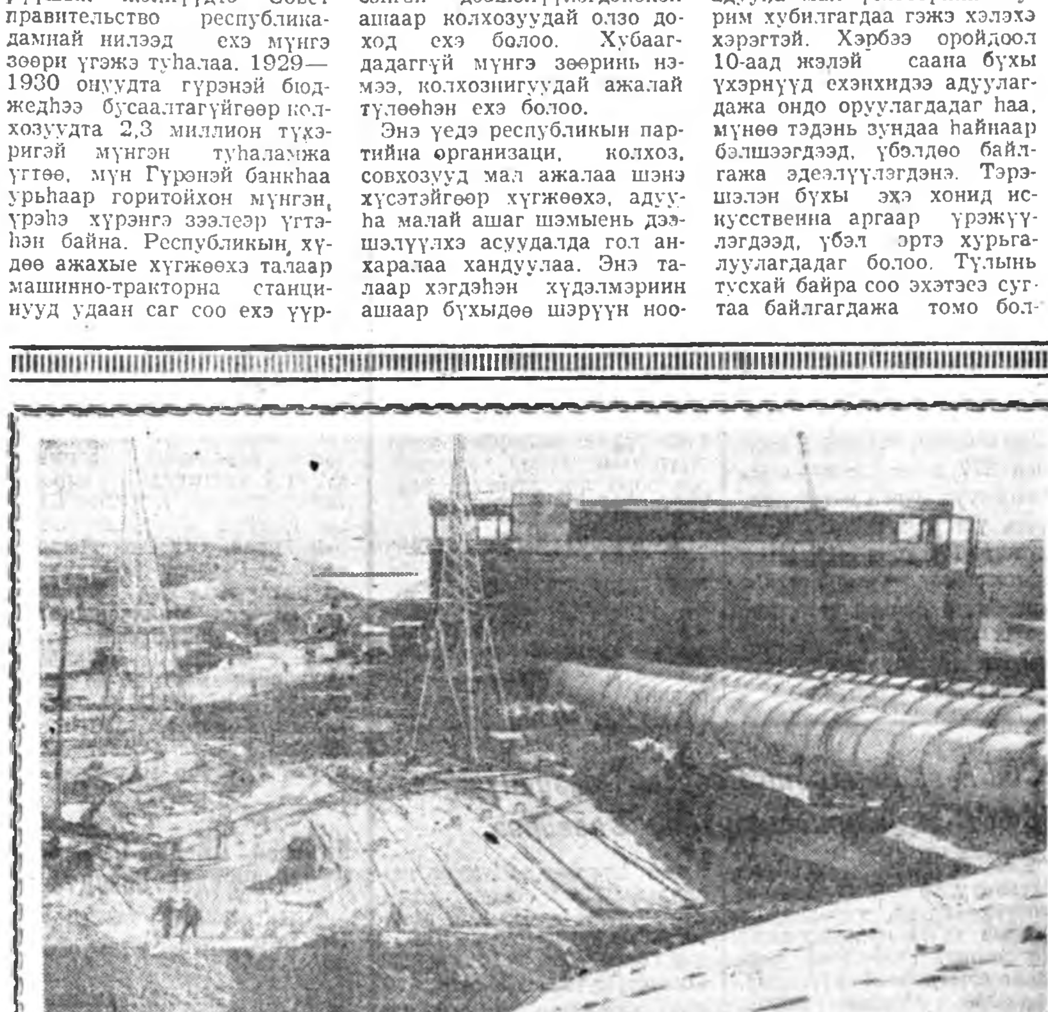
Ойн баярай урда тээх
нүүдтэ социалис мүр
улам үргэдэжэ ба
Механизаторнууд ха
нгаа тарилга богони
соо һайн шанартайга
Шэниисэ тариха түсэб
публикын колхоз, сов
нилээд үлүүлээ. Мү
ряашад болон механ
нууд шэнэ газар эл
гэдэ гол анхаралаа х
жа байна. Сабшала
шээри һайжаруулха
дэлмэри хэгдэнэ.

Абаһан социалис
нуудаа амжалтат
дүүргэхын тула рес
кын малшад шэн габ
гаар ажаллана. Эдэн
баярай урда тээхи
вахтада хубитаяа ту
оруулаа — 1973 оно
дэхи кварталда Зүү
риин зоны областьн
хизаарнуудай дунда
һэн социалис мүры
эрхимлээ.

Республика дотор
һэн социалис мүр
илажа гараһан Хурам
Улаан-Үдын, Хэжэн
магуудай малшад
жалтануудые туйлаб
жалтаяа эршэтэ халу
лаараа батадхаха гэ
ажалай бүхы хүдэл
шэдэй нэрэ хүнды
мүн.

Һү, мяха, үндэгэ
бэрилгээ ехэдхэхы
бүхы арга боломж
хэрэглэхэ илангаяа
Партийна, совет, хү
хын албан зургаану
ажалай бүхы хүдэлм
шэдтэ саг үргэлжэ
лаа хандуулха, ту
үзүүлхэ ёһотой.

Үнгэрһэн 50 жэл
ша соо республикы
дөө ажахы асари ехэ
та, илалтануудые
Мүнөө хүдөө ажахы
түргөөр хүгжэхэ бүх
һэ баримтатай. Тии
циалис мүрысөө
дэлгэрүүлэн, колхоз
бүхэндэ бии байгаа
нөөсэ хэрэглэн, хү
хын ажалшад комму
гуулалтын хэрэгтэ
нэмэри хэхэ бай
дамжагүй.

СОВЕТ ОРОН ДОТОРНАЙ

ТҮСЭБТЭ юһэдэхи табан жэлэй дүүрэтэр Узбекистанай урда захада 200 мянган гектар шэнэ газар элдүүрилэгдэхэ байна. Энэнь КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэреэр Каршинска талада хлопок ургуулха шэнэ район байгуулгын түрүүшын шата болохо юм.

200 километр утатай Каршинска каналаар нишэ уһан ерэжэ, эндэхи гаарые уидалуулха, Амударьяһаа Талимарджан хүрэтэрхи 78 километрэй участогта бүлүүрэй 4 станци баригдана.

Хойшодоо Каршинска тала 1 миллион 300 мянган тонно хлопок Эхэ орондоо үгэдэг болохо.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Каршинска каналай бүлүүрэй станциин барилга.

АПН-эй фото.

ЧЕЛЯБИНСКА областиин Сосновско районой «Россия» совхоз продукци гүрэндэ худалдаха үйлэдбэриингөө даабари амжалтатайгаар дүүргэнэ. Малай үүлтэр һайжаруулха хүдэлмэри эндэ үргэнөөр ябуулагдана. Үүлтэртэ бүлэгтэ байгша оной түрүүшын кварталда үнеэн бүриһөө 1000 килограмм һүн һаагдаа. Гурба һарын турша соо түрүү һаалишан Клавдия Михайловна Соколова үнеэн бүриһөө 2063 килограмм һү һааһан байна.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һаалишан К. М. Соколова, ажахын директор, Социалис Ажалай Герой Яков Моисеевич Бойченко Волго гэжэ нэрэтэй үнеэ хаража байна.

ТАСС-ай фотохронико.

БҮХЭСОЮЗНА МҮРЫСӨӨНДЭ ҮРГЭН ДЭЛИСЭ

ТҮРҮҮ ҺУУРИЯА ЭЗЭЛҺЭЭР

ймагай промышленна, ба-ын, хэлхеэ холбооной дприятинуудай дунда дэлрэн социалис мүрысөөнэй гша оной — юһэдэхи та- жэлэй гурбадахи, шиид-ны жэлэй түрүүшын кварта-й дүнгөөр Сэлэн-Дүүмын за-арилгын механическа заво- коллектив түрүү һуури лжэ, КПСС-эй Сэлэнгын комой, ажалшадай депута-дай аймагай Соведэй гүй-комой дамжуулгын Улаан 200 түхэриг мүнгэн шан-гаар абаһан байна.

Продукци худалдаха кварта- түсэб 104,6 процент, ажа- бүтээсэ дээшэлүүлхэ даа- 102,7 процент дүүргэг-ээ, түсэбөөр хараалагдаһан доход абтаһан байна. на тус заводойхид хүршэ энгынгээ совхоздо шеф- ехэ туһаламжа хүргэнэ. Заводой коллективэй түйлаһан энэ амжалта түрүүшынхинь бэшэ юм. Һүүлэй үедэ тус предприяти жэгдэ һайнаар худалжэ, шэнэ янзын продукци гарган, аймагайнгаа промышленна предприятинуудай дундаһаа хэдэ дахин шалгарһан, оло дахин түрүү һуури эзэлһэн байна. Жэшээлхэдэ, үнгэрһэн жэлэй дүрбэдэхи кварталда, байгша оной январь-февраль һаранuудта түрүү һуурида гараа һэн.

Социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлһэнэй ашаар иимэ амжалта туйлагдана гэжэ онсолон тэмдэглэлтэй. Цех, участок, бригаданууд хоорондоо мүрысэнэ. Худэлмэришэд бултадаа социалис уялгануудые абанхай.

Мүрысөө хүтэлбэрилхэ, дүнгүүдынь саг болзортонь согсолжо, олондо дуулгаха хэрэгтэ ехэхэн анхарал хандуулнабди гэжэ профсоюзай заводской комитедэй түрүүлэгшэ Леонид Емельянович Кулаков хөөрэнэ.

Цехүүдэй хоорондохи мүрысөөнэй дүн һара бүридэ гаргагдажа, үйлэдбэриин зүблөөн дээрэ зүбшэн хэлсэгдэдэг заншалтай. Малшад, механизаторнуудай байдаг вагон бүтээдэг, мүн механическа хабсаралгын цехүүд һайнаар ажаллана.

Мүрысөөндэ хабаатай асуудалнууд мүн партийна суглаан дээрэшье зүбшэн хэлсэгдэдэг байна. Мүрысөө хүсэтэй, үргэн дэлисэтэй болгохо тухай ехэ хөөрэлдөөн КПСС-эй ЦК-гай декабриин (1972 оной) Пленумэй дүнгүүдые зүбшэн хэлсэхын үедэ болоо бэлэй. Тиигэжэ бүхэсоюзна социалис мүрысөөндэ оролсожо, 1973 ондо — түсэбтэ табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи жэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалис уялганууд абтаһан байна.

Жэшээлхэдэ, продукци худалдалга нёдондо жэлэйхиһээ 516 мянган түхэригөөр нэмэжэ, 5. 540 мянган түхэригтэ хүргэгдэхэ юм. Үнгэрһэн жэлдэ модо хюрөөдэдэг 722 рама бүтээһэн байбал, байгша ондо 800 рама бүтээхэ зорилготой. Механическа һүүдэл 50 мастерской шэнээр эмхидхэгдэхэ юм. Хүршэ совхоздоо 1000 центнер үбһэ хуряажа үгэхэ, тэндэ ажаллахаар 9 газар уһалагшадые, 9 комбайнер, 5 трактористые бэлдэв. Бүхы дээрээ байгша оной түсэб декабриин 27 болотор дүүргэгдэхэ, даабариһаа гадуур модо хюрөөдэхэ 30 рама, малшад болон механизаторнуудай ажаһууха 5 вагон хэгдэхэ байна.

Худэлмэришэд мэргэжэл мэргэжэлээрээ хоорондоо мүрысэнэ. Механическа цехэй слесарь М. Г. Гафиев, вагонно цехэй модошо дархан И. Волосатов, бэлэдхэлэй цехэй слесарь В. Таров болон бусад мүнөө үедэ социалис мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябана.

— Абаһан социалис уялгануудаа, байгша оной түрүүшын хахадай түсэб болзорһоонь урид дүүргэжэ, түрэл Буряадайнгаа Автономито Республикын байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтаха гэһэн хүсэл эрмэлзэлгэтэйгээр заводоймнай бүхы коллектив эдэ‿үдэрнүүдтэ худалжэ байна, — гэжэ заводой партийна организациин секретарь С. П. Минеев хэлэнэ. — Түрүү һуурияа алдахагүй зорилготойбди гээд нэмэбэ.

Ажал хэрэгэйнь урагшатай ябажа байхыень харахадаа, тус заводойхид хэлэһэн үгэдөө хүрэхэ гэжэ найдамаар.

Д. ЦЫБИКЖАПОВ.

ТАШКЕНТЫН ОБЛАСТЬ. **Чаткальска шэлэнүүдэй ташалангаар таража холын бэлшээринүүдтэ байһан колхозой хонишодой ажалай эгээл халуун хаһа мүнөө ябажа байнхай. Эндэ мүнөө хонидой түл абалга дүүрэнтэжэ байна.**

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Среднечирчикскэ районой «Полярная «Звезда» колхозой холын бэлшээри дээрэ.

ТАСС-ай фотохронико.

БЭРХЭ АНГУУШАН

иколай Захарович Петров ан жэлэй саада тээ Хойтоигалай аймагай бэрхэ ангуудай тоодо ороһон байгаа. Тэсагһаа хойшо таһалгаряа- тэрэ нэрэ солодоо хүрэмөөр ллажа ябана. Даабарита лдаа һайн үрэ дүнгүүдябадаг энэ нүхэр 1958 он- хойшо жэл бүри шахуу потребсоюзай гү, али опросоюзай Хүндэлэлэй град хүртэдэг байха юм. у Октябриин 50 жэлэй ойн ай һайндэртэй дашарамлан, Николай Петровичай э КПСС-эй Буряадай обко-, республикын Министрдэй Соведэй Хүндэлэлэй ртэ оруулагданхай. Удаань СР-эй арадай ажахын түйнуудай выставкын бронедаляар шагнагдаһан бай-

айшан гэжэ ажаллаад, үрэ дүнгүүдтэй байһандаа нүхэр иимэ ехэ магтаал аалда хүртэнэ гээшэб? түрүүлэн ажалдаа харюута ехэтэйгээр хандажа, үнэн энһөө оролдожо ябадаг хүн тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Дүй элөөр баян болонхой. Ан өөлэй байра, зан абари һайн мэдэдэг. Агнууриин янза бүриин хэрэгсэлнүүдые ажалдаа шадамараар хэрэглэдэг байха юм.

Иимэл хадаа тэрэ жэл бүри ан барижа, гүрэндэ тушааха түсэбөө үлүүлэн дүүргэнэ гээшэ. Эндэ хэдэн тоо баримтануудые дурдажа, хэлэһэнээ гэршэлээе.

Наймадахи табан жэлэй туршада ан гүрөөл барижа, гүрэндэ тушааха түсэбөө 167 процент дүүргэһэн байна. Тиихэдэ түсэбһөө гадуур 3355 түхэригэй ангай арһа тушааһан юм. Энэ үе соо 125 булга, 946 ондатра, 202 хэрмэ, 43 үен бариһан байна.

Юһэдэхи табан жэлэй туршада хамта дээрээ 5750 түхэриг сэнтэй ангай арһа гүрэндэ тушааха түсэбтэй байһан юм. Тэрэнээ 2 жэл 4 һара соо холо үлүүлэн дүүргэбэ. Тиигэжэ агнууриин үнгэржэ байһан энэ хаһа соо 1976 оной түсэбөөр ангай арһа гүрэндэ тушаагаа.

«Хүндэлэлэй тэмдэг» орденой кавалер Николай Захарович Петров аймагай ажалшадай дунда хүндэтэй болоһоор үнинэй.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: ангуушан Н. З. Петров.

А. КЛИМЕНКЫН
фототекст.

оммунис ажалай удар- Николай Тимофеевич онов Улаан-Үдын судна олгын заводой түрүү арьнүүдэй нэгэн болоно. нэй хэһэн продукци хо- эрхим шанартайда огдодог. Николай Тимоич залуу нүхэдтөө ту-, дүй дүршэлөө хубаал- байдаг. Мүнөө нүхэр онов май һарын түсэбөөр лажа байнхай.

УРАГ ДЭЭРЭ: Н. Т. нов.

БАЛДАНОВАЙ фото.

Хорниин солото хонишодой нэгэн Ойдоп Тапхарович Тагаров хэдэн жэлэй туршада 100 эхэ хонин бүриһөө 100, тэрэнһээшье дээшэ хурьга түлжүүлдэг заншалтай. Ахалагша хонишоной хүдэлмэридэ тэрэнэй хани нүхэр Должид Балдандоржиевна ехэхэн туһа хүргэнэ.

Үнгэрэгшэ жэлдэ Тагаровай бригадын хонишод 100 эхэ хонин бүриһөө 100 хурьга түлжүүлжэ, абаһан уялгаяа нэрэтэй солотойгоор дүүргэһэн юм. Байгша оной үбэлжэлгэ Хориин ажахынуудай хонишод хүшэр хүндөөр үнгэргэбэ. Тагаровай даадаг коллектив 100 эхэ хонин бүриһөө 102 хурьга абажа, түрүүшүүлэй зэргэдэ гараба.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: аимагай эрхим хонишодой нэгэн Д. Б. Тагаровае харанат.

РСДРП-гэй II съездын 70 жэлэй ойдо

ПАРТИИН ГУРБАН ПРОГРАММА

«Коммунис партиин хүтэлбэри доро дабшаса, далайсын талаар гүн гүнзэгы, үзэгдөөгүй социалис хубилалта туйлагданхай. Манай Эхэ орон зуун жэлэй гээгдэлые дабан гаража, хүсэн түгэс социалис орон болоо».

(РСДРП-гэй II съездын 70 жэл тухай КПСС-эй ЦК-гай тогтоолһоо).

Үе сагай эрилтэдэ тааруугаар зохёогдоһон генеральна политическэ хараа шугам ба стратегиеэ үндэһэ һуури болгон, КПСС түүхын хүгжэлтын шата бүхэндэ өөрынгөө ажал ябуулгые бэелүүлдэг байна. Тэдэ хараа шугам ба стратеги партиин программа соо тодорхойлогдонхой. «Программа гээшэ партиин юу туйлахые оролдожо, юунэй түлөө тэмсэжэ байһан тушаа тобшо тодо мэргэн мэдүүлгэ мүн», — гэжэ В. И. Ленин бэшэһэн юм.

КПСС-эй түүхын үнгэрһэн 70 жэл соо гурбан Программа зохёогдоһон байна. Түрүүшынхинь РСДРП-гэй 1903 ондо болоһон II съезд дээрэ баталан абтаһан юм. Тэрэ Программа хоёр хубиһаа (ойрын хараата ба холын хараата) бүридэһэн бэлэй. XX зуун жэлэй эхиндэ хаанай засагтай, крепостной байдалай ехэ үлэгдэлтэй буржуазно-помещигүүдэй Россин тэрэ үеын бодото байдалһаа хоёр хубитай тус программа абтаһан гээшэ.

Тиимэһээ түрүүшын хубида (ойрын хараата программада) буржуазно-демократическа революциин шатада пролетариадай туйлаха зорилгонууд хараалагдаһан байгаа. Тодорхойлон хэлэбэл, хаанай засаг унагааха, демократическа республика тогтоохо, феодально-крепостническа байгуулалтын бүхы үлэгдэлнүүдые усадхаха, 8 часай худэлмэриин үдэр тогтоохо, ниитын ажабайдал үргэнөөр демократизацилга туйлаха хэрэгтэй.

Хоёрдохи хубидань (холын хараата программада) капитализмые социализмаар һэлгэхэ, социалис революци бэелүүлхэ арга боломжонууд ба пролетариадай диктатура тогтоохо тухай хэлэгдэһэн юм.

1919 ондо VIII съезд партиин хоёрдохи Программа, социализм байгуулха программа баталан абаһан гээшэ. Энэ программа соо капитализмһаа социализмда шэлжэн орохо бүхы үеын зорилгонууд тодорхойлогдоһон юм. Тиин ороноо социалис ёһоор индустриализацилха, хүндэ промышленность хүгжөөхэ, арадай ажахые электрификацилха, социалис үндэһэ һуури дээрэ хүдөө ажахые хубилгаха кооперативна түсэб бодото дээрэнь бэелүүлхэ ба культурна революци туйлаха зорилго хараалһан байгаа бшуу.

Политическэ талаар программа совет демократиие саашадань демократизацилха, хүдэлмэришэн анги ба ажалша таряашадай харилсаа холбоо бэхижүүлхэ, политическэ, экономическа ба соёл культурын талаар бүхы үндэһэ яһатанда адли тэгшэ эрхэ олгохо зорилго хараалһан бэлэй.

Эдэ бүхы зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ бэрхэшээлнүүд тохёолдоһон. Соведүүдэй орондо эсэргүүгээр ороһон империалис гүрэнүүдэй хэһэн һандарал хохидол, интервенци, дотоодын контрреволюциин буһалгаанууд, арадай ажахые һэргээн бодхоохо мүнгэ зөөри үгы, хүн зоноймнай олонхи үзэг бэшэг мэдэхэгүй байһан, кадрнууд дуталдаха гэхэ мэтэ.

Гэбэшье партиин Программа соо хараалагдаһан тодорхой зорилгонууд хамаг бэрхэшээлнүүдые дабан гаража, дарлалга мүлжэлгэһөө сүлөөлэгдэһэн арадые ехэ тэмсэлдэ элсүүлхэ хэрэгтэнь коммунистнуудта туһалһан байна.

1939 ондо зарлагдаһан партиин XVIII съезд социалис общество байгуулга түгэсхэжэ, социализмһаа коммунизмда удаа дараалан орохо арга зам хараалһан. Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайн совет арадай зохёон байгуулха ажалда туйлай ехэ һаад ушаруулжа, партиин Программын бэелүүлгые хойшо татаһан байна. Энэ аюулта дайн манай оронoй хүн зондо, хамаг баялигта айхабтар ехэ хохидол ушаруулһан гээшэ. Гэхэтэй хамта социалис байгуулалта, совет хүнүүдэй шэн зоригто ажал, Коммунис партиимнай сэсэн мэргэн хүтэлбэри арадайнгаа ажахые түргөөр һэргээн бодхоожо, саашадань хүгжөөн һалбаруулха арга олгоо. СССР-тэ социализмын гүйсэд ба эсэсэй илалта туйлагдаһан гээшэ.

1961 оной октябрьда болоһон КПСС-эй XXII съезд дээрэ баталан абтаһан партиин гурбадахи Программа коммунизм байгуулха программа гэжэ нэрлэгдэһэн. Коммунизм байгуулга хадаа хоорондоо таһаршагүй холбоотой түүхэтэ гурбан зорилго шиидхэлгэһээ сүм дулдыдаха гээд һүүлшын Программа соо хэлэгдэнэ: коммунизмын материально-техническэ бааза байгуулга, ниитын коммунис харилсаануудые хүгжөөлгэ ба шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэ болоно.

Коммунизмын үедэ «Хүн бүхэнһөө шадабариинь зэргээр, хүн бүхэндэ — хэрэглэмжынь зэргээр» гэһэн ёһо гурим хэрэглэгдэхэ байна. Энэ ёһо гуримые бэелүүлхын тулада гайхамшаг сахан экономическа ба социальна гүнзэгы хубилалта туйлаха бэшэ, харин хүнүүдэй үндэр дээдэ эмхидхэл, ажалда дуратай байлга, коммунис мэдэрэл хэрэгтэй.

КПСС-эй гурбадахи Программа соо табигдаһан ниитэ зорилгонууд өөрынгөө шата бүхэндэ партиин съезднүүд болон Пленумүүдэй шиидхэбэреэр тодорхойлогдоно. Мүнөө үедэ гурбадахи Программа КПСС-эй XXIV съездын шиидхэбэринүүдэй үндэһөөр бэелүүлэгдэжэ байна. Тэрэ съездын һүүлээрхи хоёр жэл соо ехэ амжалта туйлагдаа. Промышленна индустриимнай мүнөөдэрэй хүгжэлтын темп айхабтар ехэ. Юһэдэхи табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ промышленна продукци үйлэдбэрилгын ургалта 1940 оной ниитэ үйлэдбэриин хэмжээнтэй адли шахуу болоо.

Һүүлэй жэлнүүдтэ сагай уларилай хэды таагүй байбашье, хүдөө ажахымнай яһала амжалтатайгаар хүгжөөгдэнэ.

СССР-тэ арад зоной байдал һуудалай саг үргэлжэ һайжаржа байһан ушар хадаа экономическа байдалай ехээр хүгжөөгдэһэнэй гэршэ мүн. Жэшээнь, 1972 ондо хүдэлмэришэд болон алба хаагшадай салин хүлһэнэй фонд 9 миллиард түхэригөөр дээшэлүүлэгдээ. Энэ табан жэлэй түрүүшын хоёр жэлэй туршада манай орондо 23 миллион шахуу хүн шэнэ байрада түбхинэһэн байна.

Ажалшадай байдал һуудалай улам һайжарха бүри соёл гэгээрэлэй талаар хүгжэлтынь дам саашаа дээшэлүүлхэ ехэ арга боломжотой байһан мэдээжэ. Жэл бүхэндэ оронoймнай бүхы хүн зоной гурбанай нэгэ хуби һургуули, техникум, дээдэ һургуулида, элдэб курсануудта һурана. Мүнөө Советскэ Союзда 55 шахуу миллион хүн дунда ба дээдэ эрдэмтэй болонхой.

Эдэ бүхы амжалтанууд Коммунис партиин ажал ябуулгатай таһаршагүй холбоотой юм. Ушарынь гэхэдэ, ажалшадай материальна ба культурна ажаһуудалай хэмжээе дээшэлүүлгэ, тэдэнэй бэлиг шадабари, эдэбхи үүсхэл бүхы хэмжээгээр, гүйсэд дүүрэнээр хүгжөөхэ эрхэ байдал хангаха —түрэл партиимнай политикын гол зорилго болоно бшуу.

КПСС-эй хүтэлбэри доро совет арад партиин XXIV съездын шиидхэбэринүүдые дүүргэхэ хэрэгтэ бүхы хүсэ шадалаа элсүүлгын оршон байдалда шэн зоригтойгоор ажаллажа байна.

В. ГЛУМАКОВ,
түүхын эрдэмэй кандидат.
(АПН).

НАЦИОНАЛЬНА ОКРУГУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

ХОЛЫН ХОНИШОДТО—ТЕЛЕВИЗОР

Агын Буряадай национальна округой холын бэлшээридэ ажалладаг хонишодой гэрнүүдтэ анха түрүүшынхеэ сэнхир экрануудай галнууд яларжа эхилбэ. Орловск тосхонһоо холо бэшэ радиотелевизионно шэнэ станциин ашаглалгада оруулагдаһанай ашаар лэ округой холын хонишод телевизор хараха аргатай болоо. Шэгын радиоцентрэй мэргэжэлтэд тэрэ станциин орёо оньһон түхеэрэлгэнүүдые тодхожо, хабсаргаһан байха юм.

Округой колхозуудта барилга эрхилдэг организациин хүдэлмэришэд станциин байшан бодхоогоо. Орловско горно-шанаржуулгын комбинадай хүдэлмэрилэгшэд барилгашадта ехэ туһа хүргэбэ. Тиигэжэ Шэтын областиин урда зүгэй табан районой ажалшад Москваһаа дамжуулагдадаг үнгэтэ телевидени хараха аргатай болобо гээшэ.

Б. РАБДАНО,
ТАСС-ай корр.

Агын округ.

ХОЛЫН ХОЙТО ЗҮГТЭ

Болохоёо байһан нютагай Соведүүдэй һунгалтын һүүлээр Хойто Мүльһэтэ далайн эрьедэ үшөө нэгэ шэнэ поселково Совет хүдэлмэрилжэ эхилхэнь. Һүүлэй хоёр жэлэй туршада алташадай шэнэ Ленинградский гэжэ поселок эндэ урган бодоо. Тэрэ поселково Соведэй эмхидхэгдэһэнэй һүүлээр Чукоткын нютагай засагта 2225 депутадтай 10 Совет тоологдохо болоно.

Урзанда болоһон һунгалтаһаа хойшо үнгэрһэн саг соо холын хойто зүгэй энэ хизаарай экономико болон соёл культурын хүгжэлтэдэ ехэхэн алхам хэгдэһэн байна. Жэшээлэн хэлэбэл, Янранай тосхондо соёлой байшан нээгдээ. Анадырь, Билибинск, Цевенск тосхонуудта «Орбита» станцинууд һаяар хүдэлжэ эхилхэнь. Тэдэ станцинуудай гол корпусуудай барилга мүнөө дүүрэнтэжэ байна. Хүүгэдэй шэнэ саадууд, кинотеатрнууд нээгдэнэ, олон дабхар шэнэ гэрнүүд ербылдэн бодоно. Эдэ бүгэдэ нютагай ажалшадай депутадуудай Соведүүдэй үдэр бүриин анхаралай ашаар хэгдэжэ байна гээшэ.

М. МАКСИМЕНКО,
ТАСС-ай корр.

Чукоткын округ.

БАГА ЯҺАТАНАЙ ХЭЛЭН ДЭЭРЭ

Округой «Корякский коммунист» гэжэ газетэдэ хирэ хирэ болоод коряк хэлэн дээрэ гаргагдадаг болоһон тусхай хуудаһанууд «Туйвинь» («Шэнэ зам») гээд нэрлэгдэнхэй. Камчаткадахи тундрын бага яһатанай хэлэн дээрэ загаһашадай, орошод, барилгашадай болон соёл-гэгээрэлэй эмхи зургаануудай хүдэлмэрилэгшэдэй статья болон мэдээсэлнүүд толилогдоно. Табан жэлэй шиидхэхы гурбадахи оной түсэбтэ даабариин дүүргэлтэ тухай, урдань гээгдэнги байһан энэ хизаарта болоһон үзэгдөө дуулдаагүй хубилалтанууд тухай тэдэнэр һонирхолтойгоор бэшэнэ.

Холын хойто зүгэй бага яһатанай дундаһаа өөһэдын уран зохёолшод, артистнар ба уран зураашад, багшанар болон эрдэмтэд урган гараа. Холын олохон нютагуудта хүгжэмэй кружогууд нээгдэнхэй. Округой түб һуурин Палан тосхондо хүгжэмэй-уран зурагай һургуули хүдэлнэ.

Тундрада ажалладаг орошод бүхы дэлхэй дээрэ боложо байһан һонинние шагнаха аргатай: орошодой бригада бүхэндэ транзисторна приемник үгтэдэг болонхой. Газетэнүүд, ном болон журналнууд тэдэнэртэ вертолёдоор абаашагдажа байдаг юм.

М. ЖИЛИН,
ТАСС-ай корр.

Корягай округ.

УРАН БЭЛИГТЭНЭЙ БҮТЭЭЛНҮҮД

Усть-Ордын Буряадай национальна округой бүхы районуудта уран гартанай выставкэнүүд болобо. Тэдэнние районой Соведэй гүйсэдкомуудай культурын таһагууд ниитын эмхинүүдтэй хамта эмхидхэһэн байна. Уран зохёолой элдэб янзын бүтээлнүүд, уран гоёор угалзатуулан оёһон, нэхэһэн зүйлнүүд тэдэ выставкэнүүдтэ олоор табигдаа.

«Ользоновский» совхозой хүдэлмэришэн А. Халапханов «Шторм», «Владивостогой үйлсэнүүд» гэһэн гравюрануудые, Есенинэй портрет, Борсоевой нэрэмжэтэ дунда һургуулиин багша В. Шатдев буряад хүнэй скульптурна портрет выставкэдэ табиһан байна. Эхирэд-Булгадай районой Тугутуй тосхоной залуу багша Л. Карташева байгаали уран гоёор зурагладаг, мүн тон һайхан зүйлнүүдые нэхэдэг ба модоор һиилэдэг байһанаа харуулжа шадаа. «Ользоновский» совхозой хүдэлмэришэн В. Барнаков модоор папиросой хайрсагха хэһэн байба. Тэрэнь үльгэр соо хэлэгдэдэг бишыхан хүлтэй гэрхэн шэнги юм.

Округой түб һууринай, бусад тосхон болон һуурин нютагуудай һургуулинуудай шабинар олон зүйлнүүдые выставкэдэ табиһан байна. Тэдэнэй бүтээлнүүд тон һонирхолтой байжа, олоной анхарал татаба.

А. ГАЙДАИ,
ТАСС-ай корр.

Усть-Ордын округ.

САГ СООНЬ ТУҺАЛАА

Тайгадахи холын тосхонһоо телефоноор хонходожо:

— Хүндөөр үбшэлһэн хүдэлмэришэн манай медпунктда асарагдаба. Түргэн хирург хэрэгтэй болоо! — гэжэ мэдээсэбэ.

Нэгэ часай үнгэрөөд байхада, санитарна авиациин вертолет тэрэ тосхондо хүрэжэ ошобо. Врач-травматолог А. И. Калин хүндэ операци амжалтатай хэбэ. Үбшэлһэн хүдэлмэришэнэй бэе мүнөө айлтагүй һайн болонхой.

Коми-Пермяцка национальна округой ажабайдалда иимэ түргэн «агаарай» туһаламжа юрын хэрэг болонхой.

Мүнөө округ дотор эмнэлгэ-һэргылэмжын 300 гаран эмхи зургаан тоологдоно. Тэндэ хамта дээрээ медицинын дээдэ, тусхай дунда эрдэмтэй 1600 хүн ажаллана. Тэдэнэй олонхинь нютагай хүн зоной дундаһаа урган гаранхай. Г. С. Томилина, Е. Т. Боталова, А. А. Бусова болон бусад олон нүхэдтэ РСФСР-эй габьяата врачай үндэр нэрэ зэргэ олгогдоһон байна.

Округой больница болон поликлиникэнүүд хүнэй үбшэ элирүүлхэ, эмшэлхэ мүнөө үеын түхеэрэлгэнүүдээр хангаганхай. Санитарна авиаци эндэхи медигүүдтэ алба хэнэ. Округой холын ямаршье нютагта хүнэй үбшэлөө һаа, түргэн саг соо туһаламжа хүргэхэ арга гүйсэд бии.

А. КИПРИЯНОВ,
ТАСС-ай корр.

Коми-Пермяцка округ.

ҺАНАЖА, ДУРСАЖА ЯБАДАГБДИ

ДҮЛЭТЭ ЖЭЛНҮҮДЭЙ БААТАРНУУД

Михаил Иванович Маскинай Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнда Балтиин далай шадар байлдаһан хадань бидэ тэрэнние мэдэхэбди. Мүнөө Буряадай АССР-эй Захааминай аймагта ажаһуудаг, Зэдын комбинадай капитальна барилгын управленидэ слесареэр хүдэлдэг байна. Дайнай фронт дээрэ эрэлхэгээр байлдаһан хүн энхэ тайбан сагай ажал дээрэ эрхимээр хүдэлдэг байха гэжэ бидэ мэдэнэбди. Ямар ажаллажа байнат гэжэ өөрэһөөнь асуухаяа аягүйрхөөд, бидэ тэрэнэй ажалладаг газартань бэшэг эльгээгээ һэмди. Управлениин начальник нүхэр Н. Хегай, парторганизациин секретарь нүхэр С. Дружинин, профсоюзай комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Протасов гэгшэд бидэндэ үгэһэн харюу соогоо ингэжэ бэшээ һэн: Михаил Иванович Маскин манай комбинадта 1953 онһоо эхилээд барилга дээрэ арматурщигаар, мүнөө слесареэр хүдэлнэ. Һайн ажалайнгаа түлөө магтаалтай, һайшаал болон шагналда олон удаа хүртэнхэй...

Михаил Ивановичай дайнай үеын габьяа тухай нэгэ ушарал хөөрэжэ үгэе. 1941 оной зун. Гвардиин ахалагша лейтенант Маскин 67-дохи гвардейскэ дивизиин штабай офицер тушаалтай байгаа. Фронт дээрэ шанга тулалдаанай үедэ, түрүү лини дээрэ байһан али нэгэ полкдо дивизиин штабай энэ офицер хододоол ябажа байдаг һэн. Витебскэ областиин нэгэ нютагта фашистнуудай урдаһаа добтолгодо бэлэдхэл хэгдэжэ байба. Тэрэ добтолгонууд 1944 оной июлиин 23-да эхилбэ. Гвардиин ахалагша лейтенант М. Маскин 201-дэхи полкдо дивизиин штабай түлөөлэгшөөр ошоһон байгаа. Волго мүрэнэй эрьеһээ байлдаанда орожо, хоёр жэлэй туршада дайнай гал соогуур тулалдаһан энэ офицер нилээд дүршэлтэй болонхой һэн. Тиимэһээ эндэ эхилһэн шанга тулалдаанда туһалха зорилготой ерэһэн байгаа.

Шанга тулалдаан эхилбэ даа. Артиллеристнүүд дайсанай эзэлжэ байһан түрүү линиие үй һамна буудаһанайнгаа һүүлээр, ехэ буунуудайнгаа галые дайсанай ара тала руу дабшуулхада, атакада гэһэн дохёо үгтэбэ. Гвардиин ахалагша лейтенант Маскин гитлеровецүүдэй траншейдэ хамагһаа түрүүн хүрэгшэдтэй суг ошоһон байба. Окоп соогоо амиды үлэһэн фашистнуудай толгой дээрэ совет сэрэгшэдэй гранатанууд тэһэрбэ. Дайсанай фронт һэтэлэгдэбэ. Манайхинай илалтата добтолго үргэлжэлүүлэгдэн, фашистнуудай оборонын эгээл найдамтай хамгаалалта — Баруун Двина мүрэндэ хүрэгдэбэ. Узречье гэжэ тосхоной дэргэдэ хүрэһэн совет сэрэгшэд тус мүрэниие гаталжа, оробо.

Совет сэрэгшэд мүрэниие гаталба гэжэ мэдэһэн фашистнууд добтолгодо оробо. Тэд мүрэнэй саада бэедэ бууһан гвардейцүүд ороойдоол арбан табан хүн: хоёр офицер, арбан гурбан сэрэгшэд. Хэды үсөөхэншье һаа, гвардейцүүд дайсанай урдаһаа эрэлхэгээр тулалдан, полкынгоо сэрэгшэдэй Баруун Двина мүрэниие гаталха ябадалые хангажа шадаа бэлэй. Энэ суута тулалдаан 1944 оной июниин 25-да болоо һэн. Энэ тулалдаанда танай нютагай хүбүүн арба гаран гитлеровецүүдые, пулемедой нэгэ точко гансаараа һүнөөһэн юм. Байлдаанай үедэ офицер Маскин шархатабашье, добтололсоһоор һэн. Харин июлиин нэгэндэ медицинскэ комиссиин шиидхэбэреэр госпитальдо эльгээгдээ бэлэй.

Ахалагша лейтенант М. И. Маскинай байлдаанай эрэлхэг габьяа үндэрөөр сэгнэгдэн, СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй 1945 оной мартын 24-нэй Указаар Ленинэй орденоор шагнагдаһан юм. Тиигээд нүхэр Маскин госпитальһоо гараһанайнгаа удаа фронт дээрэ дахинаа байлдажа, Эсэгэ ороноо хамгаалгын дайнай орденоор шагнагдаһан юм.

Эхэ орондоо үнэн сэхэ, эрэлхэг зоригтой баатар нүхэрөө бидэ ходо һанажа, дурсажа ябадагбди.

П. ФРОЛОВ,
Литвагай ССР-эй габьяата багша.

Вильнюс хото.

УРАН БЭЛИГЭЭ ХАРУУЛНА

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан арадай театрнуудай, театральна коллективүүдэй долоон хоног үнгэрэгшэ пятницын үдэр Х. Намсараевай нэрэмжэтэ гүрэнэй буряад драмын театрта эхилбэ.

Республика доторнай 200-гаад театр болон театральна коллективүүд хүдэлнэ, 3500 хүн энэ хэрэгтэ хабаадана. Эдэ коллективүүдэй эрхимүүдэйнь тоодо ородог 18 коллектив тус неделидэ хабаадахаар Улаан-Үдэ хото ерээ. Энэ харалгада шалгаран гараһан коллектив мүнөө зун Улаан-Үдэ хотодомнай үнгэргэгдэхэ Зүүн Сибириин арадай театрнуудай зональна харалгада хабаадалсахаар зууршалагдаха юм.

Үнгэрэгшэ жэлдэ түрүү һуури эзэлһэн Дэрээнэй арадай театр түрүүшын үдэр зүжэгөө харуулжа, зал соо һууһан хүн зониие баясуулба. Тэдэнэр Ц. Шагжинай, «Түрүүшын жэл» гэһэн зүжэг харуулаа. Үнгэрэгшэ жэлэйхидээ орходоо театральна коллектив ехээр ургаа, артистнарай мэргэжэл шадабари ехээр дээшэлээ гэжэ жюрин гэшүүд тэмдэглээ. Колхозой түрүүлэгшэ Зоригто Эрдынеевэй образые Дэрээнэй совхозой хүдэлмэришэн Жан Балданов хүнэй үнэншэмөөр, һайнаар харуулжа шадаа. Мүн парторг Бата Найдановай рольдо О. Ринчинов, Намдаг Далаевай рольдо А. Будаев гэгшэд һайнаар наадаба гэжэ хэлэмээр.

Драматург Ц. Шагжинай «Тангариг» гэжэ зүжэгые Ахын арадай театр харуулба. Тус зүжэг Т. Бадагаева найруулан табиһан байна. Театрай коллектив тус зүжэг яһала һайнаар наадаа гэжэ жюрин гэшүүд тэмдэглээ.

Хойто-Байгалай арадай театр мэдээжэ зохёолшо А. Софроновой «Тогоошон» гэһэн зүжэг харуулжа, харагшадай анхарал татаа. Режиссер Е. Перфильева яһала һайнаар энэ зүжэг найруулан табяа гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй.

Кабанскын аймагай Выдрино тосхоной драматическа коллектив нэгэ акттай зүжэгүүдые табижа, харагшадай нэрьемэ альга ташалгада хүртөө.

Арадай театрнуудай, театральна коллективүүдэй долоон хоног үргэлжэлһөөр.

Б. БАТОЕВ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1. Түрүүлэгшэ — Ж. Балданов, парторг — О. Ринчинов. 2. Зүжэгһөө хэһэг.

С. Доржиевай фото.

УРАН ШҮЛЭГЭЙ ДОЛГИН ДЭЭРЭ

Чингис ГУРУЕВ

ШҮЛЭГШЭ НҮХЭРТӨӨ

Хүлгэн һунаһаар сэлмэг сээжын оёорһоо
Удха түгэс үгэнүүд аалин дэгдэнэ.
Хүдөө талаар элин ниидэһэн бүргэдтэл
Хурса нюдөөр тала дайдаяа шэртэнэ.
Хүсэтэ долгиндол бодолынь гэнтэ орьёолоод,
Хүүежэ сэдьхэлһээ дэлбэрэн гарахадаа,
Сахилгаан мэтэ аадар үзэгүүд эршэтэй,
Саарһан дээгүүр үлхэлдэн жагсана.
Үнэн хэрэгэй ушар удха элиржэ,
Уйдхар гашуудалда дарагдахань бэрхэтэйл.
Хуби заяанай хүсэл һаналда эзэлэгдэжэ,
Хүнгэхэнөөр дурдаад гарашахань бэрхэтэйл.

Базар-Сада ЦЫДЕНОВ

ЭДИР НАҺАН

(«Хүшөөгэй дэргэдэ» гэһэн поэмэһээ хэһэг)

Нажартаа нютагаа ошоод ябахадаа,
Наадажа үдэһэн үетэнөө золгожо,
Сэдьхэлэйнгээ гүнһөө домоглон зугаасажа,
Сэнгүүхэн эдирэйнгээ хаһые дурсан байгааб.
Яагаашье түргэн сагууд хиидэн үнгэрнэб.
«Ялас» гэһэн агшан зуурын саг гэһэмни,
Хорин наһамни дэлхэй дээгүүр шуураад лэ,
Хорбоогой нэрьеэн соогуур гулдиран талиигаа.
Дэлхэй дээрэ хүнэй наһа наһалхаар түрөөд,
Долоо наһанһаа эрдэмэй зүргэ дамжаһаар,
Эхэ оронойнгоо баян дэлгэртэ найдаад,
Энэ гэхээр юушье хэжэ үзөөгүйхэн
Эрын хэмэй наһа мүнөө тоолоболби.
Эршэтэ солгёон залуу наһан урдам!
...Түрэһэн нютагнайшье һүүлэй жэлнүүд соо
Түхэл шарайгаа танихаар бэшээр хубилгаа,
Хооһон байдаг хойто хадымнай хормойдо
Хотон айлай жэрэгэр гэрнүүд табяатай.
Хоёр дабхар гэрнүүд тэндэ зэргэлэн зогсожо,
Хүбүүд, басагад һургуули тээшээ харайлдадаг.
Тэндэ, хадын оройдо хүшөө табяатай.
Тэмсэлдэ, аюулта дайнда унаһан нютагаархидайм
Наян найман хүбүүдэй нэрэнүүд бэшээтэй,
Наранда толорон аржылдана һүрөөтэй.
Эхэнүүдэй нёлбоһон хүбүүдээ шаналан адхараа.
Элдин талаяа уһалан байжа мухаряа.
Бусахал байха хүбүүмни гэжэ наманшалһаар,
«Бурханайнгаа орондо» мордоһоншье хүгшэд бии.
...Харин мүнөө газаа жаргалта нажар.
Хатарһан мэтэл сэсэгүүд залаагаараа.
Зүгынүүд тэдэнэй альбанда диилдэн һогтонхой,
Зүг бүхэнһөө сутларна дүүелдэн.
Таруу зохидхоноор хониёо нутагаа бэлшээгээл,
Таамаг урин мэдэрэлдэ абтаһан басаган
Талада үндыһэн жаргалта залуу хаһаяа
Таатай хонгёохон дуугаар магтан байна.

ФУТБОЛ

МАНАЙХИД ИЛАА

СССР-эй «А» классай хоёрдохи бүлэгтэ наададаг Зүүн Сибирь болон Алас-Дурна зүгэй зонын футболистнууд уржа үдэшэлэн ээлжээтэ — зургаадахи уулзалгаяа үнгэргэбэ. Энэ үдэр зонын 16 командануудай наймаиинь Алас-Дурна зүгэй городуудай футболистнуудта айлшалжа, талмайн эзэдтэй түрүү һуури эзэлхын түлөө наадаба. Манай «Сэлэнгэ» командатай ээлжээтэ уулзалгаяа үнгэргэхөөр Новосибирскын «Чкаловец» команда ерэһэн байгаа. Эдэнэр байгша оной түрүүшын дүрбэн уулзалга гэртээ үнгэргэхэдөө, хоёр командые шүүжэ, нэгэнтэйнь тэнсэһэн, нүгөөдэдэнь шүүгдэһэн байгаа. Зүгөөр Эрхүүгэй «Аэрофлот» командын стадион дээрэ наадахадаа, талмайн эзэдтэ 4:1 гэһэн тоотойгоор шүүгдэһэн юм.

Улаан-Үдын «Сэлэнгэ» командын футболистнууд өөрынгөө стадион дээрэ табадахи уулзалгаяа үнгэргэхэдөө, Барнаулай командые 1:0 тоотойгоор шүүжэ, хоёр очкотой болоһоншье һаа, урагшаа дабшажа шадабагүй. Тиибэшье хойнонь ороһон хоёр командын урда ябана.

Урда үдэшэлэн «Сэлэнгэ» командын футболистнууд наадананай түрүүшын хахадые «Чкаловец» командын воротагай дэргэдэ наадабашье, тоо нээжэ яда ядаһаар сагаа бараһан байна. Тиихэдээ—наадананай түрүүшын хахадта «Сэлэнгын» добтологшо Юрий Изюмцев аяар найма дахин булангһаа бүмбэгэ сохижо байгаад добтолго эмхидхээ.

Наадананай хоёрдохи хахадай эхилэмсээр «Сэлэнгын» футболистнууд булангһаа бүмбэгэ сохин добтолжо оробо. Эндэ айлшадай вратарь, хамгаалагшад хёрхо мэргэнээр наадажа, Улаан-Үдын футболистнуудые воротадаа дүтэ табихаар бэшэ. Уулзалгын эхилһээр 55-дахи минутын ябажа байхадаа Анатолий Русяевые арбан дүрбэдэхи номертой Анатолий Михнов һэлгэжэ, «Сэлэнгын» футболистнуудай добтолго бага зэргэ һэргэбэ. Эндэ Юрий Изюмцев, Николай Дорофеев, аха дүү Анатолий, Валерий Михновтон бэе бэеэ һэлгэлсэжэ байгаад добтолго хээ.

...Булангһаа арбан хоёрдохёо сохигдоһон бүмбэгэ зүбөөр залагдаха байһан. Теэд бүмбэгэ нааданда оруулһан Юрий Изюмцев тэрэнээ тээ дээхэнүүр эршэтэйгээр сохижорхибо. Айлшадай вратарь бүмбэгэ барижа шадангүй, гэдэргэнь ябуулжархёо. Дары эндэ бии болоһон Анатолий Михнов оногдохоёо болиһон бүмбэгэ одоошье толгойгоороо залажа, тоо нээһэн байна. Энэнь наадананай эхилһээр 82-дохи минутын ябажа байхада тохёолдоһон байна.

«Сэлэнгэ» — «Чкаловец» командануудай уулзалга энээгээр дүүрэжэ, манай футболистнууд хоёр очко бэшүүлхэдээ, дүн хамтадань дүрбэн очкотой болобо. Удаадахи наадан манай стадион дээрэ июниин нэгэндэ Омскын «Иртыш» командатай үнгэргэгдэхэнь.

Б. ЦЫРЕМПИЛОВ.

СҮҮД ДЭЭРЭҺЭЭ

ХУТАГА—НААДАНХАЙ БЭШЭЛ

Субботын үдэр һэн. Улаан-Үдын түмэр замайхидай клуб соо залуушуулай хатар танца болоно байба. Энэ үедэ «хатуу харые барид» гэһэн залуу хүбүүн клуб соо орожо ерэбэ ха.

— Гэмгүйхэнөөр уунхайл. Иимэ хүдхэшүүлые юундэ клубта оруулдаг юм, — гэлдэхэдэнь, «Би өөрөө клубта орожо ерээб» гэхысэ тэрэ бардамаар харюусаһан байгаа.

Железнодорожно районой милициин таһагай хүдэлмэрилэгшэ Иксаков иимэ хөөрэлдөө дууламсаараа, тэдэнэй хажууда ерэжэ, һогтуу хүйхэрые газаашань гаргалсаба. Ниитын газарта һогтуугаар ерэгшын хармаанда хоёр тээгээ эритэй хурса хутага байба.

— Энээниие юундэ абажа ябабат?

— Миин юрэ... Бэеэ хамгаалха гээ һэм, — гэжэ нөөхинь һэнгэргүйгөөр харюусаба.

Тэрэниие милициин таһагта асаржа шалгахадань, урдандаа барилга-хабсаралгын наймадахи управленидэ хүдэлһэн аад, хүниие тонохо гэжэ ябаһаар барюгдажа, хоёр жэлээр эрхэеэ хаһагдаад, мүнөө арадай ажахын барилга дээрэ хүдэлжэ ябаһан Кожеватов Евгений байба.

Железнодорожно районой арадай сүүд Кожеватовай хэрэг хаража үзөөд, үшөө нэгэ жэлээр эрхыень хаһаһан байна. Тиин тэрэ дүн хамта нэгэ жэл найман һара, табан хоногоор эрхэеэ хаһагдаба.

П. СЫРОМЯТНИКОВ,
милициин майор.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Нэгэдэхи хуудаһанда. «Депутадта кандидадай һунгагшадтаяа уулзалга» — түрүү бэшэг. «Буряадай АССР-эй 50 жэлэй ойе угтуулан» — подборко. ТАСС-ай һүүлэй мэдээсэлнүүд.

Хоёрдохи хуудаһанда. «Республикын хүдөө ажахын хүгжэлтэ» — КПСС-эй обкомой секретарь В. Лысовэй статья.

Гурбадахи хуудаһанда. «Багшанарай коллектив — зохёон байгуулхы бүлгэм» — М. Мангадаевай статья. Хилын саанаһаа.

Дүрбэдэхи хуудаһанда. «Революциин геройнуудтай уулзалга» — В. Марининай статья. Спорт.

СЭНХИР ЭКРАН

НЭГЭДЭХИ ПРОГРАММА
«Орбита» харуулна:

17.30 — «Кинопанорама». 19.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа. 19.30 — **Үнгэтэ телевидени.** Футболоор СССР-эй түрүү һуури эзэлхын түлөө. «Спартак» (М) — ЦСКА. Хоёрдохи тайм (суранзан бэшэлгэ). 20.30 — **Үнгэтэ телевидени.** «Баледтэ дуратайшуулда». 20.55. — **Үнгэтэ телевидени.** К. Зиндаров. «Царская милость» — СССР-эй Горькиин нэрэмжэтэ МХАТ-ай фильм-зүжэг. 22.20 — 22.30 — забһарлалга. 22.30 — уласхоорондын панорама. 23.00 — композитор Н. Богословскиин вечер. 24.00 — «Время» — мэдээсэлэй программа.

ХОЁРДОХИ ПРОГРАММА
Улаан-Үдэ харуулна:

19.30 — «Ой модо шэнэлэн ургуулха тухай» документальна фильм. 20.30 — концерт. 21.00 — «Алишер Навои» — уран һайханай фильм.

ТЕЛЕФОН · ТЕЛЕГРАФ · РАДИО
ХИЛЫН ГААНАҺАА

БОНН

Л. И. Брежневэй ерэһэн тухай В. Брандтын үгэ

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Германиин Федеративна Республикада ерээд бусалгада зорюулжа, ФРГ-гэй федеральна канцлер Вилли Брандт Баруун Германиин телевиденеэр үгэ хэлэбэ.

Энэ уулзалга хүгжэлтын мэдээжэ шатадахи түгэсхэлэй үе байгаа гү, али хоёр гүрэнэй хоорондын харилсаандахи шэнэ шатын эхин гү? — гэһэн асуудалда В. Брандт иигэжэ харюусаба: Хоёрхон гүрэнэй — Германиин Федеративна Республикын ба Советскэ Союзай бэшэ, харин Европын хоёр хубиин — зүүн ба баруун хубиин хоорондохи харилсаанай хүгжэлтын шэнэ шатада орообди гээд һананаб. Энэмнай 10-15 гэхэ гү, али наада захынь абахада, 5 жэлэй урда тээхидэл ондоо байна. Харилсаа холбоо, эб найрамдал бэхижүүлхэ хүгжэлтын шэнэ шатада ороод байнабди гэжэ болохо.

СОФИ

БҮХЫ ХҮН ТҮРЭЛТЭНЭЙ АША ТУҺАДА

ТАСС

«Табан үдэр Бонндо. Эб найрамдалай ба уласхоорондын харилсаа холбооной хэрэгтэ шэнэ туһа нэмэри» — гэһэн гаршаг доро «Поглед» газетэ КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерээд бусалгын дүнгүүд тухай статья тунхаглаба. Тодорхойлон хэлэбэл, энэ статья дотор иигэжэ хэлэгдэнэ:

Таби гаран жэлэй турша соо — Совет засагай гадаадын политическэ түрүүшын документ болохо Эб найрамдал тухай декредһээ КПСС-эй XXIV съезд дээрэ харгалагдаһан эб найрамдалай программа хүрэтэр — эб найрамдалай, арадуудай хоорондохи харилсаа холбооной, этигэл найдабариин түлөө Советскэ Союз сэхэ шууд тэмсэнэ. Революционно гүнзэгы удхатай, түхэл шэнжээрээ интернациональна гадаадын политика социалис байгуулалтаһаа, коммунис суртал бодолой энэрхы сэдьхэлһээ эшэ үндэһэтэй.

Экономикын, эрдэм наукын, соёл культурын һалбаринуудта амжаһан туйлалтануудаа хубаалдахаар ходо доо бэлэн байһанаа, бүхы ажал ябуулгаяа нэгэл уг зорилгодо — хүнэй зол жаргалда, арадуудай хоорондохи эб найрамдалда зорюулдаг байһанаа Советскэ Союз дахинаа элирхэйлэн харуулба.

Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Бонндо ерээд бусалгын дүнгүүдэй түүхэтэ удха шанартай байһыень манай арад үнэн сэдьхэлһээ халуунаар амаршалаад, уласхоорондын байдалда һайнаар нүлөөлхэ, арадуудай хоорондохи харилсаа холбоо, этигэл найдабари бэхижүүлхэ байха гэжэ этигэжэ байһанаа мэдүүлнэ.

ПАРИЖ

Буржедэхи салоной „одод“

ТАСС

Париж шадарай Бурже гэжэ аэродромдо нээгдэһэн, Авиациин ба космонавтикын уласхоорондын XXX салондо орожо хараһан хэдэн зуугаад мянган зон совет экспонадуудаар, СССР-эй ба США-гай хамтын павильоноор ехэтэ һонирхоно. Залгалдан холбоһон «Союз», «Аполлон» гэжэ онгосонууд олоной анхарал татана. «Замбуулинай поезд», абяанһаа түргөөр ниидэдэг пассажирска самолёдууд «ТУ-144», Франциин ба Англиин хамтаараа бүтээһэн «Конкорд» түхэлэй самолёдууд салоной «одод» болонхой.

Хэдэн зуугаад хүн «ТУ-144» түхэлэй самолёдой дэргэдэ зогсожо, һонирхон харанад, «Конкордтой» тэрэниие зэргэсүүлэн сасуулхадаа, «ТУ-144» түхэлэй самолёт һайнаар түхеэрэгдэнхэй, олон һууритай, дээгүүр холо ниидэхэ байна гэжэ мэргэжэлтэд сэгнэнэ. «ТУ-144» түхэлэй самолёт бүтээһэн совет конструкторнуудай, инженернүүдэй хүдэлмэридэ Америкын «Пан Америкэн» гэжэ авиакомпаниин президент У. Сивелл үндэр сэгнэлтэ үгэбэ.

Советскэ Союзай, Холбоото Штадуудай хамтын павильондо хүн зон хододоо олон байна.

Совет-американ түрүүшын «Замбуулинай поезд» олон мянгаад хүнэй анхарал татажа, хоёр ехэ гүрэнэй амгалан тайбанаар харилсаа хэлгын аша үрэ ехэтэй байһые элирхэйлэн гэршэлбэ.

НЬЮ-ЙОРК

Үгэеэ хүсэд ойлголсохын тула

ТАСС

КПСС-эй ЦК-гай Генеральна секретарь Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр Холбоото Штадуудта ерэхэеэ байһан ушарые «Чикаго дейли ньюс» газетэ редакционно статья соогоо һайшаана.

«Уласхоорондын харилсаанай хурдан түргэн хүгжэлтые Л. И. Брежнев һайн ойлгоно». гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Л. И. Брежневэй албанай хэрэгээр ФРГ-дэ ерэжэ, «экономическа, соёлой харилсаа холбооной асуудалнуудаар түүхэтэ хэлсээнүүдтэ» гар табиһан ушар энээниие гэршэлнэ гээд газетэ бэшэнэ.

Али алиндаа ашатай туһатай худалдаа наймаа Советскэ Союзтай хэхые Холбоото Штадууд хүсэнэ гэжэ газетэ тэмдэглэнэ. Совет талатай экономическа, худалдаа наймаанай ехэ ехэ хэлсээнүүдые американ зарим фирмэнүүд баталһан байха юм.

Худалдаа наймаагаа саашадань хүгжөөхын тула хоёр ороной правительствануудай хоорондо үгэеэ бүри һайнаар ойлголсодог болохо шухала гээд «Чикаго дейли ньюс» газетэ бэшэнэ. «Брежневэй албанай хэрэгээр ерэлгэнь, Никсонэй хаһи ёһоной уулзалга хэхэеэ Москва ошоһондол адли, үгэеэ ойлголсолгые улам һайжаруулха зорилготой байна», — гэжэ газетэ тэмдэглэнэ.

ХЕЛЬСИНКИ

Правительствануудай экспертнүүдэй зүблөөн

ТАСС

Балтиин далайн уһа хамгаалха тухай конвенци баталха зорилготой гүрэнүүд хоорондын конференцидэ бэлэдхэл хэхын тула Балтиин далайн оршон тойрондохи гүрэнүүдэй правительствануудай экспертнүүдэй зүблөөн майн 28-да эндэ нээгдэбэ.

Финляндиин, СССР-эй ПНР-эй, ГДР-эй, ФРГ-гэй, Даниин, Швециин экспертнүүдэй делегацинууд июниин 2 болотор үргэлжэлхэ зүблөөнэй хүдэлмэридэ хабаадана.

НЬЮ-ЙОРК

„Скайлэб“ гэжэ замбуулинай станциин ниидэлгэ

ТАСС

Халуу бариха экранаар халта хаагдаһан «Скайлэб» гэжэ замбуулинай станци дээрэхи температура хэдэн градусаар буугаа. Тиихэдэнь «Аполлон» гэжэ замбуулинай онгосын экипаж — Ч Конрад, Дж. Кервин, П Вейц гэгшэд станци дээрэ бууһан байна. Эдэнэр унталгын мэшээг соо орожо, станциин ажаһууха таһалга соо гурбадахи һүниеэ замбуулинда үнгэргэбэ.

Ойрын сагта температурань 27 градус хүрэтэрөө доошолхо байха гэжэ станциин ниидэлгые залан хүтэлбэрилдэг түбтэ найдана Майн 28-най үдэшэ гэхэ гү, али майн 29-нэй үглөөгүүр космонавтнууд станци дээрэхи научна түхеэрэлгые хүдэлгэжэ, шэнжэлгынгээ программа бэелүүлжэ эхилхэ юм ха. Станци дээрэ электрын элшэ хүсэнэй дутамаг байгаашье һаань, түсэбөөр хараалагдаһан гол түр шалгануудаа хэхэ байха гэжэ ниидэлгые хүтэлбэрилэгшэд хараална.

МОНТЕВИДЕО

Баярай суглаан

ТАСС

«Арадуудай хоорондо эб найрамдал бэхижүүлгын түлөө 1972 оной Уласхоорондын Ленинскэ шанда хүртэһэнтэйнь дашарамдуулан, Профсоюзуудай бүхэдэлхэйн федерациин түрүүлэгшэ Энрике Пасториное ёһолон хүндэлхээ Уругвайн профсоюзуудай хэдэн зуугаад хүтэлбэрилхы хүдэлмэрилэгшэд Монтевидеогой эгээн ехэ залнуудай нэгэндэ — «Суд-Америка» гэжэ спортын ордон соо суглarбад. Уругвайн Компартиин ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь Родней Арисменди, ороной ниитын ба политическэ элитэ ажал ябуулагшад баярай суглаанда хабаадаа.

ТОКИО

СОВЕТ СТАНОГУУД—ЯПОНОЙ ЗАВОДУУДТА

ТАСС

Токиоһоо урдуур 645 километртэ байдаг Химедзи хото гансашье суургаараа, Японой архитектурын үзэсхэлэн хүшөөнүүдээр бэшэ, мүн металлургическа, металл болбосоруулдаг томо томо заводуудаар орон дотороо суурханхай. Новосибирск хотын станок бүтээдэг XVI партсъездын нэрэмжэтэ заводой гаргаһан тошылдолгын хүндэ станогые эдэ предприятинуудай нэгэндэ— «Ямато когио» фирмын заводто тодхолгын ёһолол һаяхан болобо. 320 тонно шэгнүүртэй, 2А-680 түхэлэй энэ станок 2.800 миллиметр диаметртэй ба 200 тонно хүрэтэр шэгнүүртэй детальнуудые тошылдохо аргатай юм. Хүндэ, хэмжээгээрээ ехэ детальнуудые гаргахада таарамжатай байна. Жэшээлхэдэ, уралай турбинануудай цилиндрэй сорго хоолойе, металл отолдог хүндэ станогуудай армаг, судын двигательнүүдэй блогуудые бүтээхэдэ илангаяа таарамжатай.

«Сумитомо снодзи» гэдэг худалдаа наймаанай фирмын туһаламжаар иимэ шэнэ станогые Советскэ Союзһаа худалдан абаһандаа угаа баяртайб. Энэ станок дэлхэй дээрэ ордоо тээ үгы юм», —гэжэ «Ямато когио» фирмын президент А. Иноуэ, ТАСС-ай корреспонденттэй хөөрэлдэхэдөө мэдүүлбэ.

Һүүлэй гурбан жэлэй турша соо СССР 100 хүндэ станок Япондо эльгээһэн байна. Дүн хамта 2.000 гаран совет элдэб түхэлэй станок Японой предприятинуудта хүдэлнэ.

КОПЕНГАГЕН

Исландиин премьер-министрэй мэдүүлгэ

ТАСС

Англиин сэрэгэй корабльнуудай Исландиин эрье шадар байһантай дашарамдуулан, Исландиин правительство ООН-ой Аюулгүйн Соведтэ гомдол эльгээхэ хараа бодолтой гэжэ Исландиин премьер-министр О. Йоханнесон мэдүүлээ. Загаһа баридаг траулернуудые «хамгаалха» шалтаг барижа, Англиин правительство корабльнуудые нишэ эльгээһэн байгаа. Англиин правительствын энэ хархис ябуулга Исландиин олониитэ эрид буруушаана.

АДДИС-АБЕБЭ

Африкын гүрэнүүдэй түлөөлэгшэдэй хуралдаан

ТАСС

Африкан нэгэдэлэй эмхиин гэшүүн гүрэнүүдэй, правительствануудай толгойлогшонорой 10-дахи (ойн баярай) ассамблей майн 27-до Эфиопиин ниислэл хотодо нээгдэбэ.

Колониализмда, расизмда эсэргүүсэн тэмсэгшэ Африкын оронуудай нэгэдэл бэхижүүлхэ, сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ туһаламжа үзүүлхэ, экономическа талаараа бэеэ дааһан байдалтай болгохо, Африкын гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа холбоо хүгжөөхэ асуудалнуудые ассамблейдэ хабаадагшад зүбшэлхэ байна гээд ассамблейн түрүүлэгшэ, Нигериин правительствын хүтэлбэрилэгшэ Якубу Говон тэрэниие нээхэдээ мэдүүлээ.

Африкын бэеэ дааһан 41 гүрэнэй түлөөлэгшэд Дүтын Зүүн зүгтэхи байдалда ех[э] анхарал хандуулха байна. Булимтаран эзэмдэһэн газар дайда дээрэһээнь Израилиин сэрэгүүдые дары гаргаха, Палестинын араб арадай өөһэдыгөө өөһэдөө тодорхойлхо эрхыень хүндэлхэ Дүтын Зүүн зүгтэхи зүри шэлдөөтэ асуудалые шиидхэхэ шухала гэжэ Нигериин президент Амани Диори мэдүүлбэ.

ОАЕ-гэй арбан жэлэй ойтой дашарамдуулан, ниитэ политическэ деклараци, мүн харилсаа холбоон, хүгжэлтэ экономическа бэеэ дааһан байдал тухай мэдүүлгэ ассамблейдэ хабаадагшад батлан абаха байна.

ВАШИНГТОН

Колониализмда эсэргүү тэмсэлыень дэмжэнэ

ТАСС

Африкан нэгэдэлэй эмхиин байгуулагдаһаар арбан жэлэй ойе Америкын Холбоото Штадуудай түрүү үзэлтэй хүнүүд үргэнөөр тэмдэглэжэ байна.

«Африкын арадуудта эрхэ сүлөө олгохо», «Бэеэ дааһан байдалайнгаа түлөө Африкын арадуудай хэһэн тэмсэл дэмжэнэбди», «Африкадаа африкан арадууд эзэн байха ёһотой», «Колониализм ба империализм үндэһөөрөө һандаран һалаг» — гэһэн уряа лозунгнуудтай демонстраци Вашингтондо үнгэргэгдэбэ.

Африкын сүлөөрэлгын үдэртэ зорюулагдаһан энэ демонстрацида 5 мянга гаран хүн хабаадаа. Демонстрантнууд хотын гол гудамжануудаар дабшахадаа, богонихон митинг үнгэргэхын тула Англиин, Португалиин, Урда Африкын посольствонуудай дэргэдэ тогтоһон байна. Урда Африкын расис хархис засагые дэмжэдэг капиталис оронуудай муу муухай политикые үгэ хэлэгшэд буруушааба.

Африкын дарлагдаһан арадуудтай һанал нэгэтэй байһан тухайдаа эрид мэдүүлхыень демонстрацида хабаадагшад Холбоото Штадуудай бүхы арад зониие уряалба.

ДАККА

Арадуудые уряална

ТАСС

Харилсаа холбооной, аюулгүй байдалай политика хамтаараа бэелүүлхын тула нэгэдэхэ ёһотойбди гэжэ Азидахи аюулгүй байдалай, харилсаа холбооной асуудалнуудаар Бангладешэй ниислэл хотодо үнгэргэгдэжэ байһан уласхоорондын конференцидэ хабаадагшад энэ түбиин бүхы арадуудые уряалба.

НЬЮ-ЙОРК

Бомбодожо үргэлжэлһөөр

ТАСС

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Камбоджын сүлөөлэгдэһэн районуудые америкын авиаци зэрлиг бүдүүлигээр бомбодоһон байгаа. Стратегическэ «В-52» түхэлэй бомбардировщигууд добтолгонуудта хабаадуулагдаа гээд США-гай зэбсэгтэ хүсэнүүдэй командованиин түлөөлэгшэ Гонолулуһаа мэдээсэнэ.

МЭДЭЭСЭЛ

Буряадай АССР-эй байгуулагдаһаар 50 жэлэй ойдо зорюулагдаһан институдуудай хүдэлмэрилэгшэдэй научна конференци 1973 оной майн 30—31-дэ болохонь.

Конференци Буряадай АССР-эй Министрнүүдэй Соведэй конференц-зал соо 1973 оной майн 30-да үглөөнэй 10 часта нээгдэхэ.

Оргкомитет.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕВ.

Манай адрес, телефонууд

г. Улан-Удэ, ул. Ленина 35. Телефоны: редактора — 54-54, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-08, зам. редактора — 68-62, отв. секретаря — 50-52, секретариат — 66-7[…] отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-86, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 68-58, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

● «БУРЯАД ҮНЭН» ● 1973 оной майн 30. ● 4-дэхи хуудаһан ● Типография управления по делам издательств, полиграфии и книжной торговли Совета Министров БурАССР. Н 04496. Заказ № 00444